

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Vliv aktivit MAS Moravská cesta (Litovelsko
– Pomoraví) na rozvoj regionu**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Ing. Jiří Schneider, Ph.D.

Vypracovala:

Bc. Aneta Müllerová

Brno 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci na téma „Vliv aktivit MAS Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví na rozvoj regionu“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací. Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 22. května 2015

.....

Aneta Müllerová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu Ing. Jiřímu Schneiderovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce za ochotu, vstřícnost a cenné rady během jejího zpracování. Dále bych ráda poděkovala za spolupráci, ochotu a poskytnutí všech důležitých materiálů paní Julii Zendulkové (předsedkyně MAS Moravská cesta) a Ing. Miloslavě Hruškové (manažerka MAS). V neposlední řadě děkuji své rodině za velmi důležitou podporu.

Abstrakt

Müllerová, Aneta. *Vliv aktivit MAS Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví) na rozvoj regionu*. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

Diplomová práce se věnuje vyhodnocení přerozdělování a čerpání finančních podpor v členských obcích MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 v rámci Programu rozvoje venkova, konkrétně osy IV LEADER. Cílem práce je provedení analýzy schválených a realizovaných projektů na území jednotlivých členských obcí a následné identifikování doposud neaktivních území. Práce je metodicky postavena na vlastní vytvořené metodě hodnocení, založené na počtu realizovaných projektů. Pro identifikované neaktivní obce jsou navržena vhodná opatření na budoucí efektivní a účelové přerozdělování financí v návaznosti na identifikované potřeby prostřednictvím uskutečněných veřejných projednání. Výsledky z provedené analýzy území MAS Moravská cesta přinesly šest neaktivních obcí z důvodu jejich nízkého zapojení do spolupráce s MAS. Závěrem jsou výstupy práce srovnány se zjištěními z obdobně zaměřených prací.

Klíčová slova:

Venkovské oblasti, rozvoj venkova, LEADER, místní akční skupiny

Abstract

Müllerová, Aneta. *The Impact of activities LAG Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví) on regional development*. Diploma thesis. Brno: Mendel University in Brno, 2015.

This diploma thesis deals with analysis of redistribution and utilization of financial support in member municipalities LAG Moravská cesta between years 2008 - 2013 within the Rural Development Programme, specifically axis IV LEADER. The aim of this work is the realization of analysis of approved and implemented projects in the territory of each member municipalities and the subsequent identification of previously inactive area. Work is methodically built on the evaluation method they developed and based on the number of completed projects. For inactive area, the appropriate measures

will be proposed for future effective and efficient redistribution of funds in response to identified needs carried out via public hearings. The results of the performed analysis of the territory LAG Moravská cesta have brought six municipalities which are inactive due to their low involvement in cooperation with MAS. In conclusion, the outputs of work were compared with the findings of similarly oriented works.

Keywords:

Rural areas, rural development, LEADER, Local action groups

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíl	10
3	Literární přehled	11
3.1	Regionální rozvoj a region	11
3.1.1	Regionální politika.....	12
3.1.1.1	Legislativní rámec regionální politiky	13
3.2	Venkovská sídla, regiony a venkovský prostor.....	14
3.2.1	Definice venkovských oblastí	15
3.2.2	Problémy venkovských oblastí	17
3.2.3	Společná zemědělská politika ve vztahu k rozvoji venkova	19
3.2.3.1	Financování společné zemědělské politiky	21
3.3	Přehled programových dokumentů působících v oblasti rozvoje venkova.....	21
3.3.1	Strategie regionálního rozvoje ČR.....	22
3.3.2	Národní strategický plán pro rozvoj venkova.....	23
3.3.3	Program rozvoje venkova na období 2007 – 2013	24
3.3.3.1	Finanční alokace Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013	24
3.3.4	Program rozvoje venkova v období 2014 – 2020	25
3.3.4.1	Finanční prostředky v novém programovém období 2014 – 2020	26
3.4	Metoda LEADER.....	27
3.4.1	LEADER v České republice	28
3.4.1.1	Prioritní osa IV LEADER	29
3.5	Místní akční skupina	30
3.5.1	Územní působnost, právní forma a základní orgány MAS.....	30
3.5.2	Příklady ze zahraničí.....	31
3.6	Metody hodnocení MAS	35
3.6.1	Metodiky hodnocení rozvoje obce.....	35
3.6.2	Metodiky hodnocení činnosti MAS.....	36
3.7	MAS Moravská cesta	37

4	Metodika práce	39
5	Vyhodnocení území MAS Moravská cesta	41
5.1	Základní charakteristika území	41
5.2	Obyvatelstvo	44
5.3	Podnikání a zaměstnanost	47
6	Vyhodnocení čerpání dotačních prostředků a podpořených projektů na území MAS Moravská cesta	51
6.1	Přehled čerpání dotačních prostředků a podpořených projektů na území jednotlivých členských obcí	60
7	Návrh možných opatření pro doposud neaktivní obce	69
7.1	Návrh projektových záměrů pro neaktivní obce	72
7.2	Návrh opatření pro celé území MAS Moravská cesta	77
8	Diskuse	81
9	Závěr	84
	Seznam použité literatury	86
	Seznam zkratk	92
	Seznam obrázků	94
	Seznam tabulek	96
	Přílohy	97

1 Úvod

Venkovský prostor je specifickým druhem prostředí, které se vyznačuje charakteristickými rysy a konkrétně v České republice žije ve venkovských oblastech méně, než jedna třetina populace. Typickým znakem venkova je jeho zaměření na primární sektor, tedy zemědělskou činnost a z demografického hlediska se vyznačuje nízkou hustotou zalidnění. Z tohoto důvodu zaostává za městskými regiony především v oblasti zaměstnanosti a ekonomického vývoje.

Venkov se potýká s typickými problémy, mezi které lze zařadit ubývání venkovského obyvatelstva, jelikož je zde nízká nabídka pracovních míst a s tím související vysoká nezaměstnanost a odchod mladých vysokoškolsky vzdělaných do měst. V této souvislosti dochází ke zvyšování indexu stáří a stárnutí obyvatel. Problémy na venkově jsou i v oblasti občanské vybavenosti a technické infrastruktury a v neposlední řadě i nedostatečné dopravní obslužnosti a tím ztížené mobility obyvatel za prací a do škol. Na druhou stranu jsou tyto oblasti často bohaté na výskyt kulturních, historických či přírodních památek a disponují téměř nedotčeným životním prostředím. Do budoucna by mohly tyto oblasti těžit z rozvoje cestovního ruchu, jelikož mají stále nevyčerpané možnosti například při výstavbě cyklotras a cyklostezek nebo propagaci tradičních regionálních produktů a řemesel, která mají v obcích často svoji tradici. Pozitivním hlediskem je i nový trend v oblasti stěhování mladých rodin s dětmi na venkov.

Ze strany EU byla po řadě reformních opatření vytvořena Společná zemědělská politika, která se nyní věnuje dvěma základním oblastem a to zemědělské produkci a podpoře rozvoje venkovských oblastí. V programovém období 2007 – 2013 byly aktivity spadající do této politiky financovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZRFV). Aby ČR mohla využít tento fond, musela povinně zpracovat programové dokumenty, z nichž je stěžejním Program rozvoje venkova. Tento dokument obsahoval čtyři tematické oblasti, kdy nejdůležitější byla oblast čtvrtá, která se věnovala metodě LEADER. Metoda se zaměřovala na rozvoj venkova založeného na přístupu zdola nahoru, tedy zapojením místních subjektů a využití jejich zkušeností, dovedností a iniciativy při rozvoji venkovského území.

Vhodným nástrojem pro provádění výše zmíněné metody se staly MAS jako společenství veřejného, soukromého a neziskového sektoru. Na základě této spolupráce byly realizovány projekty, které se přímo zaměřovaly na problémy a nedostatky v obcích a mohly tak přispět ke zlepšení kvality života obyvatel, což by mělo být primárním úkolem MAS.

2 Cíl

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je vyhodnocení přerozdělování a čerpání finančních podpor v členských obcích MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 v rámci Programu rozvoje venkova, konkrétně osy IV LEADER. Proto bude provedeno zhodnocení území z hlediska demografického vývoje, struktury obcí a stavu krajiny, ale také bude vyhodnocen stav schválených a realizovaných projektů na tomto území z různých hledisek. Na základě těchto analýz budou identifikovány obce, které v tomto období nebyly aktivní a nevyužily možnost přispět k rozvoji svého území prostřednictvím projektů realizovaných za spoluúčasti MAS. Pro tyto obce budou navržena vhodná opatření na budoucí efektivní a účelové přerozdělování financí.

3 Literární přehled

3.1 Regionální rozvoj a region

Problematika regionálního rozvoje se v České republice začíná řešit v souvislosti s procesem demokratizace po roce 1989. Začíná sílit zájem politiků i odborníků o regionální výzkum a regionální politiku, ale díky neexistující tradici těchto výzkumů je velmi těžké navázat na nějaké dřívější výsledky v oblasti regionálního rozvoje (Blažek, Uhlíř 2002).

Existuje mnoho definic regionálního rozvoje, které lze najít ve strategických dokumentech nebo publikacích různých autorů věnujících se regionálnímu rozvoji. Základní definici poskytuje MMR ve Strategii regionálního rozvoje České republiky na roky 2007 – 2013 a její znění je následující „pojmem regionální rozvoj rozumíme růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování nebo zmírňování regionálních disparit“.

Regionálním rozvojem se zabývá Wokoun a kol. (2008), který jej chápe na základě dvou přístupů, praktického a akademického. O regionálním rozvoji se zmiňují i Kadeřábková a Trhlínová (2008) a rozlišují mezi lokálním rozvojem, vztahujícím se k řízení na úrovni měst či obcí a regionálním rozvojem realizujícím opatření a další aktivity, které jsou prováděny institucemi na tzv. ústřední úrovni řízení, což znamená, že se snaží zvýšit celkovou ekonomickou výkonnost České republiky (mohou být prováděny i na úrovni regionů soudržnosti nebo krajů).

Souhrnem lze uvést, že se interpretace regionálního rozvoje jednotlivých autorů liší, ale jeho podstata a smysl je ve všech definicích stejná. Základem regionálního rozvoje je především zhodnocení socioekonomického a rozvojového potenciálu území a následné vytvoření nástrojů a opatření, která by vedla ke zlepšení celkové situace v daném území.

Cílem je tedy rovnoměrné rozdělení socioekonomických aktivit a zvyšování konkurenceschopnosti regionů, které se projeví zvýšením životní úrovně obyvatel.

Pojem region je chápán prostřednictvím jednotlivých věd (geografie, ekonomie, politika, právo, kultura) rozdílně a definice regionu se liší. Z regionalistického pohledu je region definován jako oblast, která je vymezena geografickými, geologickými, historickými sociálně – ekonomickými podmínkami a v neposlední řadě i administrativní vymezení. Dnes je region chápán především jako územní celek, který je menší, než stát, ale zároveň je jeho součástí. Jejich významnost se v jednotlivých státech liší, ale zasahují do procesů lokálního a regionálního rozvoje (Kadeřábková, Trhlínová, 2008).

Zmíněný výrok podporuje i Žitek a Klímová (2008), kteří definují region jako území s více či méně vyznačenými hranicemi tvořící správní jednotku, která je nižší, než úroveň státu a mající své charakteristické rysy jako krajina, podnebí, jazyk, etnika a historie. Dále uvádí, že pokud je region vytvořen k administrativním účelům je nutné vymezit přesné a jasné hranice. Mezi tyto hranice patří administrativní hranice, krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností, sdružení obcí.

Regiony lze dělit z několika hledisek na různé typy. Charta evropského regionálního plánování vymezila základních 7 typů homogenních regionů pro potřebu koordinace regionální politiky a vypracování strategie evropského regionálního plánování. Zde je označen jako jeden typ homogenního regionu i venkovské území, které je definováno jako region s významnou zemědělskou funkcí, jeho důležitost ve vytvoření vhodných životních podmínek – sociálních, kulturních, ekonomických či ekologických a zajištění vhodné infrastruktury a služeb (Žitek, Klímová, 2008).

3.1.1 Regionální politika

Regionální politika úzce navazuje na již zmíněný pojem region a regionální rozvoj, lze konstatovat, že regionální politika je nástrojem regionálního rozvoje. Úvodem by měly být zmíněny příčiny vzniku této politiky. Při pohledu na strukturu jakéhokoli státu lze tvrdit, že vedle celkově prosperujících oblastí s vysokou životní úrovní se vyskytují

i oblasti, které jsou na tom mnohem hůře z hlediska nízké ekonomické výkonnosti, stávající vysoké nezaměstnanosti a s tím spojenými sociálními problémy. Tento jev lze pojmenovat jako meziregionální rozdíly, na jejichž základě vznikají tzv. problémové regiony a ty jsou děleny na základní 3 typy (Kolektiv autorů, 2008):

1. Regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji
2. Regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů
3. Regiony se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími.

Neexistuje pouze jedna závazná definice, která by byla všeobecně přijatelná. Wokoun a kol. (2008) definuje regionální politiku jako „soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů“. Detailnější definici uvádí MMR ve Strategie regionálního rozvoje ČR na roky 2007 – 2013 a její znění je následující „Regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority“.

3.1.1.1 Legislativní rámec regionální politiky

Na prvním místě je nutné definovat tzv. kompetenční zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (ve znění zákona č. 110/2007 Sb.), který zřizuje Ministerstvo pro místní rozvoj jako ústřední orgán státní správy ve věcech regionální politiky.

Dalším důležitým krokem bylo schválení Zásad regionální a hospodářské politiky vlády České republiky usnesením vlády č. 759/1992 (na základě zákona č. 299/1992 Sb., o podpoře malého a středního podnikání). Ovšem tyto zásady neřešily regionální politiku komplexně v ucelené formě, ale zaměřovaly se pouze na rozvoj podnikání v hospodářsky problémových regionech. Tyto nedostatky vyřešily Zásady regionální politiky ČR přijaté usnesením vlády č. 235/1998, které realizují regionální politiku na úrovni státní a regionální. (Metodická podpora regionálního rozvoje).

Základním právním nástrojem pro realizaci regionální politiky je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Zákon především stanovuje obsahové vymezení pojmů a principů v oblasti regionálního rozvoje a vytváří podmínky pro poskytování podpory v regionálním rozvoji v ČR a pro realizaci a koordinaci politik v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Stanovuje působnost jednotlivých orgánů působících v regionálním rozvoji (Postránecký, 2010).

Doplňující je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

3.2 Venkovská sídla, regiony a venkovský prostor

Venkovský prostor je specifickým druhem prostředí a jeho charakteristické rysy se utvářejí vlivem mnoha faktorů a jedná se o dlouhodobý proces. V České republice zaujímá venkovské obyvatelstvo méně, než jednu třetinu celkového počtu obyvatel. Detailnější popis pojmů souvisejících s venkovem je zařazeno níže.

Pojem venkov lze chápat a vysvětlit mnoha způsoby záleží za jakým účelem je venkov vymezován. Kadeřábková a Trhlínová (2008) uvádí, že venkov může být vymezen z ekonomického hlediska jako řídko osídlený prostor se zaměřením na zemědělství nebo z demografického hlediska jako oblast s malým počtem obyvatel a nízkou hustotou osídlení na kilometr čtvereční. Tyto dva pohledy doplňují ještě urbanistickým hlediskem, kdy venkov je označován jako sídlo se specifickým typem zástavby. Existují i další vědy, které mají na venkov svůj specifický pohled. Například sociologie a další disciplíny sociálního charakteru se zabývají způsobem života obyvatel vesnic, jejich mezilidskými vztahy či rodinnými vazbami. Autorky zmiňují i tzv. územní hledisko, které rozlišuje mezi pojmy venkovský prostor (spadá sem venkovské sídlo a krajiny v jeho okolí či veškerá plocha kromě městských sídel), venkovský region (tento pojem se používá nejčastěji ve statistikách, především pro potřeby EU) a venkovské sídlo (jednoduché označení pro vesnice).

Venkovský prostor prošel několika fázemi vývoje. V dnešní době se z důvodu růstu měst a s tím spojených negativních dopadů, mezi které lze zařadit poškozování životního prostředí, vysokou hustotu zalidnění a malý životní prostor, vysoká kriminalita či dopravní zatíženost, začíná obyvatelstvo opět navracet do venkovských

oblastí, zde ovšem Kadeřábková a Trhlínová (2008) upozorňují, že nejčastěji se tohle původně městské obyvatelstvo přesouvá do venkovských sídel v blízkosti velkých měst a tato sídla disponují stabilním počtem obyvatel či jejím postupným zvyšováním. Ovšem opačný vývoj je ve venkovských sídlech, která jsou situována naopak ve větších vzdálenostech od center velkých měst, zde naopak počet obyvatel neustále ubývá.

3.2.1 Definice venkovských oblastí

Obecně je venkov charakterizován jak v ČR, tak v EU jako oblasti, které zaostávají za městskými oblastmi především z hlediska vývoje příjmů a zaměstnanosti. Dalšími určujícími ukazateli typickými pro venkov je nízká hustota obyvatel a migrace nejčastěji mladých a kvalifikovaných lidí. Příčinou tohoto stavu bývá nejčastěji označován nízký aglomerační potenciál, nedostatek lidských zdrojů a nedostatečná vybavenost infrastrukturou. Na druhou stranu venkovské oblasti disponují environmentálními hodnotami, které jsou mnohdy nenahraditelné, a lze je využít právě k rozvoji dané oblasti, například prostřednictvím rozvoje cestovního ruchu (Pělucha a kol., 2006).

Je velmi těžké jasně a přesně vymezit venkovské obce, které budou moci následně ze svého získaného statutu čerpat soustředěnou podporu v určitých tematických oblastech. Vymezení venkova jako jasně daného ohraničeného prostoru není v obecné rovině možné, je to z důvodu přílišné složitosti a komplexnosti. V této oblasti existuje mnoho přístupů pro vymezování, které se odvíjí od účelu vymezení. Pokud má být zajištěno vhodné uplatňování politiky rozvoje venkova je nutné jasně definovat venkovské oblasti, tak aby bylo patrné jasné vymezení příjemců dotací a dodržena filozofie transparentnosti (Metodická podpora regionálního rozvoje). Autoři Pělucha a kol. (2006) a Binek a kol. (2007) uvádí možné tři definice venkovských oblastí. Jedná se o definice dle OECD, EUROSTATU a ČR.

Definice dle OECD používá jako základní kritérium pro vymezení venkovských obcí hustotu zalidnění. Rozlišují se dvě základní úrovně:

a) Místní

- Na této úrovni jsou obce považovány za venkovské, pokud je jejich hustota zalidnění nižší než 150 obyvatel/km²

b) Regionální

- Převážně venkovské oblasti (více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích)
- Významně venkovské oblasti (15–50 % obyvatel žije ve venkovských obcích)
- Převážně městské oblasti (méně než 15 % obyvatel žije ve venkovských obcích).

Aby mohla být aplikována tato definice i v ČR byla hraniční hodnota hustoty zalidnění snížena na 100 obyvatel/km². Do převážně venkovských oblastí spadá u nás pouze kraj Vysočina a kritérium převážně městských oblastí splňuje jen kraj Praha. Zbytek obcí spadá do významně venkovských oblastí (Matoušková, 2011). Proto Binek a kol. (2007) dále tuto oblast s nejvíce obcemi dále rozpracovává ještě na další tři podskupiny:

- Převážně venkovské oblasti (37,5–50 % venkovského obyvatelstva)
- Venkovské oblasti (25–37,5 % venkovského obyvatelstva)
- Smíšené oblasti (15–25 % venkovského obyvatelstva).

Definice dle EUROSTATU pracuje také s hustotou zalidnění doplněnou o absolutní počet obyvatel. V tomto případě se jedná o tzv. vymezení dle stupně urbanizace a na jejím základě se regiony dělí opět na tři základní kategorie:

- a) Hustě zalidněné oblasti (spadají sem hustě obydlené zóny s hustotou zalidnění nad 500 obyvatel/km² a počtem obyvatel nad 50 000)
- b) Prostřední oblasti (v těchto oblastech je hustota zalidnění větší než 100 obyvatel/km² a počtem obyvatel alespoň 50 000, které nespádají do první kategorie)

- c) Řídce osídlené oblasti (zahrnují všechny zbylé obce, které nespádají do předešlých dvou kategorií)

Konzultační dokument „venkov“ vypracovaný MMR rozpracovává poslední oblast ještě na další 3 podskupiny:

- Extrémně venkovské osídlení (do 8 obyvatel/km²)
- Méně zalidněné venkovské oblasti (8–50 obyvatel/km²)
- Venkovské oblasti (50–100 obyvatel/km²)

Definice venkovských oblastí dle ČR je jiná, než zmíněné předešlé definice. Na našem území se pro analytické a regionální účely považují za venkovské oblasti obce počtem obyvatel menším než 2000. Existují však i typické venkovské obce, které ovšem počtem obyvatel převyšují kritérium 2000, ale městy ještě nejsou.

3.2.2 Problémy venkovských oblastí

Jak bylo uvedeno výše, venkovské oblasti se potýkají s celou řadou problémů, které brání jejich rozvoji. Za problém se označuje nežádoucí či nevyřešený stav nebo vzniklé nepříznivé podmínky. Důležitým krokem, který povede k vyřešení problému je identifikace jeho příčiny a pochopení širších souvislostí. Jak dále rozpracovává Binek a kol. (2011) existují dva typy z hlediska vnímání problémů a to skryté neboli latentní a problémy zjevné. Vždy nejprve zareagujeme na problémy zjevné, které mohou mít příčinu v problémech skrytých, které jsou považovány za závažnější, jelikož je nemusíme pozorovat hned v souvislosti se zjevným a pozorovatelným problémem. Jako příklad lze uvést nezaměstnanost, která je zjevným problémem, ale její příčinou je nezaměstnanost určité skupiny osob, což lze považovat za skrytý problém ihned neidentifikovatelný.

Identifikaci základních problémů venkovských oblastí a paradoxům jejich řešení se věnoval Binek a kol. (2011), který srovnal dotazníková šetření v obcích Jihomoravského kraje z roku 2002 a Zlínského kraje z roku 2009, dle názorů starostů obcí. I když daná šetření probíhala s odstupem sedmi let a obě území se odlišují svým charakterem, výsledky čili problémy interpretované ze strany starostů jsou velmi

podobné. Níže jsou obecně zpracovány hlavní problémy, které se ve venkovských obcích objevují dle Binka a kol. (2011) doplněné o poznatky Mátla a Srnové (2012):

1. Vylidňování (setrvalé ubývání počtu obyvatel)
  - Tento problém nelze brát plošně na celé území, protože existují i malé obce, kde počet obyvatel roste
2. Stárnutí obyvatel
  - Objevuje se převážně u obcí s postupným ubýváním obyvatel
3. Vysoká nezaměstnanost
  - Převažuje u obcí, které nejsou situovány v zázemí měst nebo na hlavních dopravních osách
4. Nedostatečná technická infrastruktura
  - Menší obce mají stále problém s napojení kanalizace na čistírnu odpadních vod
5. Slabá dopravní obslužnost a nevyhovující komunikace
  - Slabá dopravní obslužnost u obcí vzdálených od hlavních dopravních linií a městských center
  - Problém je i se špatným stavem komunikací v obcích
6. Omezená nabídka služeb
  - Veřejné i komerční služby jsou situovány především ve městech (školství, zdravotnictví, volnočasové aktivity, kultura)
7. Živelný územní rozvoj
  - Týká se především obcí v blízkosti velkých měst, takže počet obyvatel v těchto menších obcích narůstá a přináší jim další problémy
8. Znečištěné životní prostředí
  - Špatný stav životního prostředí není problém jen měst, ale vyskytuje se i v malých obcích a projevuje se výskytem černých skládek či nadměrným hlukem.

Řešení výše zmíněných problémů je založeno především na spolupráci dotčených aktérů v území (obce, neziskové organizace, podnikatelé, občané, kraj či stát) ve vztahu k danému identifikovanému problému a nalezení vůdčí osobnosti, která bude schopná

realizovat konkrétní projekty, které povedou ke zlepšení situace či odstranění problémů. Konkrétní nástroje přispívající k rozvoji venkovských oblastí uvádí Binek a kol. (2010) a Metodická podpora regionálního rozvoje.

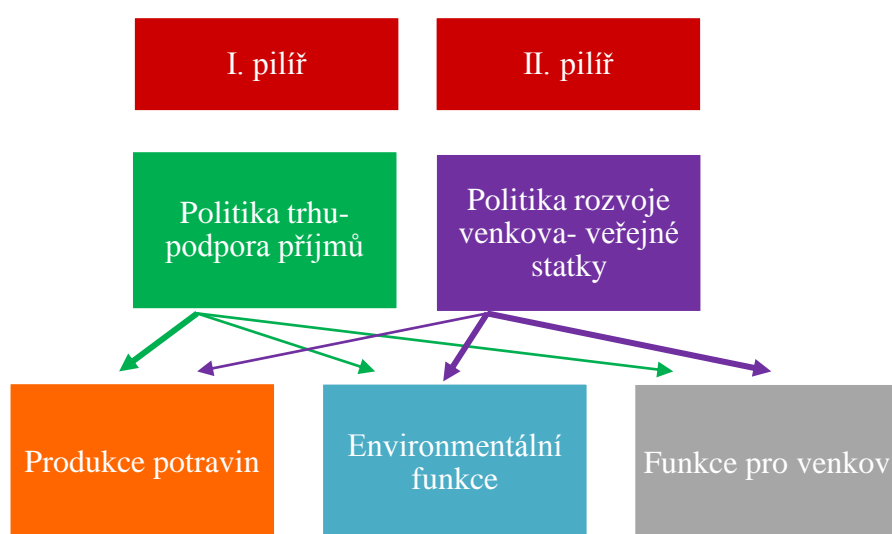
3.2.3 Společná zemědělská politika ve vztahu k rozvoji venkova

Společná zemědělská politika se postupně začala rozvíjet po druhé světové válce přesněji v 50. letech 20. století. v západní Evropě. Příčiny vzniku SZP lze hledat jak v ekonomické, tak politické rovině a společným zájmem zakládajících členů evropského hospodářského společenství bylo rozvíjet zemědělskou výrobu (zvyšovat její produktivitu) a zajistit tak potravinovou soběstačnost, stabilizovat příjmy zemědělců a eliminovat výkyvy na trhu, odlehčení deficitů obchodních bilancí členských zemí a v neposlední řadě také zajištění přiměřených cen potravin a životní úrovně zemědělského obyvatelstva odpovídající úrovni jiného hospodářského sektoru. Výše zmíněné cíle SZP byly definovány v Římské smlouvě roku 1957 a realizovány až v roce 1962. Aby Společenství mohlo dosáhnout stanovených cílů, poskytovalo zemědělcům různé hmotné podpory tzv. subvence k zajištění garance vysokých cen výrobků apod. V 80. letech se již tyto zásahy projeví modernizací zemědělství a růstem produktivity práce, ale na druhé straně vznikla vysoká nadprodukce hlavních zemědělských komodit, což vedlo k vysoké nákladovosti celého systému (Fojtíková, Lebieczik, 2008). Jak dále uvádí Vosta (2010) podíl SZP na rozpočtu EU činil neuvěřitelných 80 %.

Zmíněný stav zemědělství nebyl dlouho udržitelný, a proto se v 90. letech přistoupilo na řadu reforem SZP. Prvním důležitým krokem byla tzv. MacSharryho reforma z roku 1992, která přispěla ke snížení nadbytečných zásob, poklesu výdajů z rozpočtu EU a zdůraznila potřebnost postupů šetrných k životnímu prostředí, ale přesto zde byla stále opomíjena problematika rozvoje venkova. Aby byly dosažené pozitivní účinky udržitelné, je nutné v reformních opatřeních pokračovat, a proto evropská komise předložila roku 1997 tzv. Agendu 2000, která obsahovala návrh na rozsáhlejší reformu SZP (Binek, Svobodová, 2009).

Agenda 2000 je prvním reformním opatřením, které se zaměřuje nejen na problematiku zemědělství, ale také na rozvoj venkovských oblastí a dochází tak k rozdělení SZP na

dva samostatné pilíře, kdy první pilíř se zaměřuje na zemědělskou produkci a druhý se věnuje podpoře rozvoje venkova. S touto změnou souvisí i změna objemu finančních prostředků, kdy se prostředky do oblasti rozvoje venkova navýšily. Prozatím poslední reforma, která se týkala i rozvoje venkova proběhla v roce 2003 na základě tzv. střednědobé zprávy o stavu SZP (neboli mid-term review). Zde se objevuje opatření s názvem modulace a jeho podstatou je převod určitého procenta celkových přímých plateb, které získává členský stát na realizaci opatření souvisejících s rozvojem venkova, jedná se tedy o převod prostředků z I. pilíře do II. pilíře SZP (Pělucha a kol., 2006).

Obr. 1 Složení společné zemědělské politiky po reformních opatřeních (Zdroj: EU Rural development policy 2007 – 2013, vlastní zpracování)

I přes dlouholetý vývoj se konečně rozvoj venkova dostal do popředí politik EU a jeho důležitost dokládá i rok 2004, kdy do společenství EU vstoupilo 10 nových členských států a zásadně ovlivnilo dosavadní charakteristiky společenství. Například počet zemědělců v unii se zvýšil o více jak 100 %. Lze konstatovat, že podstatná část obyvatel EU žije ve venkovských oblastech, kdy hlavním sektorovým hospodářstvím zůstává zemědělství. Vedlo to k vytýčení strategických směrnic v roce 2006, čímž byla posílena politika rozvoje venkovských oblastí (Vosta, 2010).

3.2.3.1 Financování společné zemědělské politiky

Společná zemědělská politika byla v programovém období 2000 – 2006 financována z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF/EAGGF), kdy orientační sekce se zaměřovala na podporu rozvoje venkova a záruční sekce působila v oblasti vývozních kompenzací a stabilizace cen. V tomto období byl rozvoj venkova součástí politiky soudržnosti¹, ale poté byla vytvořena na základě reformních opatření nová politika rozvoje venkova, tedy byl vytvořen tzv. II. pilíř SZP, který se svým zaměřením úplně vyčlenil z politiky soudržnosti, přesněji ze sekce strukturálních fondů². V novém programovém období 2007 – 2013 již působí v oblasti SZP dva fondy Evropský zemědělský garanční fond (EZZF/EAGF) a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV/EAFRD) a z těchto fondů jsou výlučně financovány aktivity, spadající pod SZP (Bínek, Svobodová, 2009).

Pro administraci a kontrolu plateb z fondů SZP byl v ČR zřízen Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), který je právnickou osobou se sídlem v Praze a jeho činnosti jsou řízeny zákonem 256/2000 Sb., o státním zemědělském intervenčním fondu. Jedná se o akreditovanou platební agenturu, která má funkci zprostředkovatele finanční podpory z EU (SZIF, 2013). Jak uvádí Vosta (2010), aby ČR mohla využívat a čerpat prostředky z EZFRV musí mít zpracovány programové dokumenty, který obsahují jak strategické cíle a směry, tak dotační tituly. Konkrétní přehled těchto dokumentů poskytuje následující kapitola.

3.3 Přehled programových dokumentů působících v oblasti rozvoje venkova

Základním dokumentem pro realizaci politiky rozvoje venkova na úrovni EU je Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova č. 1698/2005. Zde jsou stanovena základní pravidla pro podporu poskytovanou Společenstvím pro rozvoj venkova z EZFRV, vymezuje cíle a strategický kontext politiky rozvoje venkova, vymezuje základní pravidla partnerství,

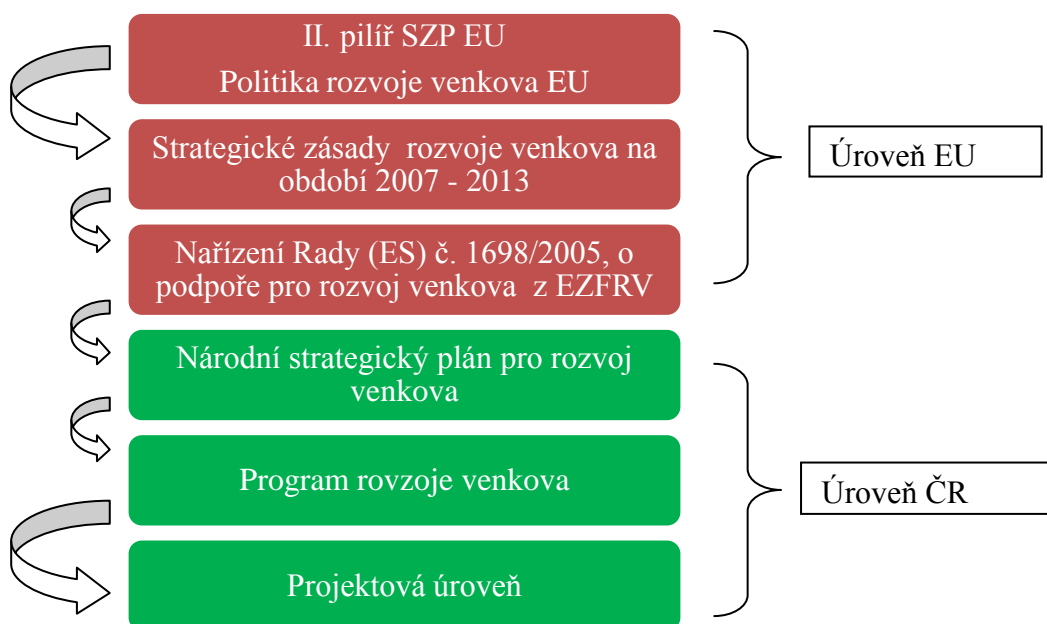
---

¹ Politika soudržnosti – zaměřuje se na snižování rozdílů mezi regiony

² Strukturální fondy – jsou určeny pro méně rozvinuté regiony, se strukturálními problémy na podporu jejich začleňování a modernizaci

programování, kontroly a monitoringu. Je nutné zmínit, že existují základní principy pro realizaci politik EU a jedná se o „princip koncentrace“ a „princip programování“. Na jejich základě musí všechny členské země provést pečlivé analýzy potřeb jednotlivých zemí či regionů a vytipovat problémy, které je nutné řešit a zohlednit je ve víceletých a víceoborových programech, které jsou předkládány EK. Programy jsou následně realizovány na základě konkrétních projektů a Evropská unie chce v tomto směru zajistit důsledné využívání fondů na základě přesně stanovených cílů (Pělucha a kol., 2006).

Na následujícím obrázku je zobrazena hierarchie programů sloužících k podpoře politiky rozvoje venkova. V obrázku není vyobrazena Strategie regionálního rozvoje, jelikož se přímo nevztahuje na problematiku venkova, ale na regionální rozvoj ČR jako celku, i přesto zde lze najít pasáže, které se zabývají oblastí rozvoje venkova.

Obr. 2 Programová hierarchie politiky rozvoje venkova pro období 2007 – 2013 (Zdroj: Pělucha a kol., 2006)

3.3.1 Strategie regionálního rozvoje ČR

Strategie regionálního rozvoje navazuje na Strategii udržitelného rozvoje ČR a je základním dokumentem v oblasti regionální politiky ČR. Konkrétně definuje cíle,

priority či problémové okruhy, které je třeba řešit v oblasti politiky regionálního rozvoje. Globální cíl strategie se dělí na 3 strategické cíle, mezi které patří rozvojově zaměřený cíl, instrumentální cíl a posledním je disparitně zaměřený cíl tj. snižování nepřiměřených regionálních disparit s využitím specifík daného území (Strategie regionálního rozvoje, 2006).

Rozvoji venkova se věnuje Prioritní osa 8 (Problémová území) – Priorita 8.3 (Podpora řešení specifických problémů a rozvoje venkova a periferních oblastí). Priorita se zaměřuje na obnovu venkova a periferních území krajů, rozvoji multifunkčního zemědělství, podpoře živnostenského podnikání na venkově, podpoře malých a středních podnikatelů na venkově a obnově tradičních řemesel.

3.3.2 Národní strategický plán pro rozvoj venkova

Jedná se o dokument, který „zajišťuje vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova (vyjádřené nařízením Rady (ES) č. 1698/2005) a cíli rozvoje venkova ČR, odpovídajícími „evropským strategickým směrům“, třem strategickým rozvojovým osám (konkurenceschopnost, ochrana přírody, životního prostředí a krajiny, rozvoj a diverzifikace venkovského života)”. Dle nařízení Rady č. 1698/2005 byly stanoveny čtyři tematické osy a v rámci nich stanovuje NPSRV strategické priority, které jsou odvozeny z celkové SWOT analýzy agrárního sektoru a podrobné situační analýzy, která je uvedena v první části dokumentu (Národní strategický plán rozvoje venkova, 2006).

Pělucha a kol. (2006) shrnuje dané tematické osy a stanovené strategické priority v oblasti rozvoje venkova následovně:

a) Osa I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Priorita 1: Modernizace, inovace a kvalita

Priorita 2: Přenos znalostí

b) Osa II Zlepšování životního prostředí a krajiny

Priorita 1: Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských

a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín

Priorita 2: Ochrana vody

Priorita 3: Zmírňování klimatických změn

c) Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Priorita 1: Tvorba pracovních příležitostí

Priorita 2: Podmínky růstu a kvalita života na venkově

Priorita 3: Vzdělávání a místní partnerství

d) Osa IV LEADER

Priorita 1: Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkovských oblastí.

PRV uvádí jako Osu V. Technickou pomoc, která se zaměřuje na přípravu, řízení, monitoring či hodnocení. Konkrétně se jedná o práce spojené s administrativou v oblasti podávání žádostí až po vyhodnocování daných opatření.

NPSRV bude realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV), kde je již konkrétně nastavena finanční stránka daných projektů.

3.3.3 Program rozvoje venkova na období 2007 – 2013

Program rozvoje venkova na období 2007 – 2013 byl navazujícím dokumentem na NPSRV a jeho zpracování podléhá nařízením Rady (ES) č. 1698/2005. Úkolem PRV bylo specifikovat strategie v jednotlivých osách stanovených v NPSRV do tzv. prováděcí úrovně a dosáhnout tak efektivní realizace zmíněného dokumentu. Konkrétně by na základě existence a realizace PRV mělo dojít k rozvoji venkovského prostoru ovšem za předpokladu trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a současně snížení negativních vlivů intenzivního zemědělství (PRV, 2010).

3.3.3.1 Finanční alokace Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013

Přehled aktuálně vynaložených finančních prostředků za období 2007 – 2013 poskytuje Výroční zpráva PRV za rok 2013. Na základě údajů z tohoto dokumentu byla vypočítána i hodnota národních zdrojů, která ve Výroční zprávě nebyla uvedena, ale do výsledné tabulky byla zařazena.

Tab. 1 Finanční alokace PRV na období 2007 – 2013 (v tis. EUR)

Tematická osa	Veřejné zdroje			
	EZFRV	Národní zdroje	Celkem veřejné zdroje	Podíl spolufinancování z EZFRV
Osa I.	653 304	220 177	873 481	75%
Osa II.	1 544 657	386 253	1 930 910	80%
Osa III.	481 371	160 457	641 828	75%
Osa IV.	164 660	41 165	205 825	80%
Technická pomoc	13 514	4 505	18 019	75%
Celkem	2 857 506	812 557	3 670 063	78%

(Zdroj: Výroční zpráva PRV ČR 2007 – 2013 za rok 2013, vlastní zpracování)

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že celkem bylo alokováno na realizaci PRV 3 670 063 eur z toho 2 857 506 eur bylo poskytnuto z EZFRV a 812 557 eur z národních zdrojů. Celkový podíl spolufinancování z EZFRV činí ve výsledku 78 %. Z hlediska jednotlivých os bylo nejvíce financí směřováno do oblasti Osy II zaměřené na Zlepšování životního prostředí a krajiny. Naopak nejméně byla podpořena Osa IV LEADER z důvodu nižší finanční náročnosti ve srovnání s obnovou krajiny a životním prostředím.

3.3.4 Program rozvoje venkova v období 2014 – 2020

Nové programové období přineslo řadu změn, dotýkajících se bezprostředně i PRV na období 2014 – 2020. Důležité je datum 9. 7. 2014, kdy byl schválen nový PRV Vládou ČR a následně dne 16. 7. 2014 předložen EK k připomínkování. Výsledkem bylo udělení 355 připomínek, ke kterým musí být vedena jednání k jejich vypořádání. Zatím se předpokládá schválení PRV ze strany EK v březnu/ červnu 2015 (ústní sdělení Ing. Lucie Krumpholcová, Workshop – MAS jako nástroj spolupráce obcí).

V PRV je uvedeno šest základních společných priorit EU, které se zaměřují na udržitelný rozvoj v sektoru zemědělství, potravinářství a lesnictví doplněné o rozvoj oblasti venkova, dále je kladen důraz na oblast znalostí a inovací, hospodárné využívání přírodních zdrojů a provádění opatření vůči změnám klimatu.

Podpora místního rozvoje formou metody LEADER, je v tomto programovém období označována jako CLLD neboli komunitně vedený místní rozvoj. Konkrétně se tomuto v PRV ČR 2014 -2020 věnuje kapitola 8. 2. 13 a definuje opatření a dvě podopatření:

Opatření: Podpora místního rozvoje LEADER (CLLD – komunitně vedený místní rozvoj)

- **Podopatření:** Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje
- **Podopatření:** Příprava a provádění kooperačních činností místní akční skupiny

Zmíněné opatření navazuje na Tematický cíl 9 – Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci a Prioritu 6 – Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech a konkrétně Prioritní oblast 6B – Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech (PRV, 2014).

3.3.4.1 Finanční prostředky v novém programovém období 2014 – 2020

Finanční rámec PRV na období 2014 – 2020 dosáhl taktéž zásadních změn. Rozpočet na nové programové období byl stanoven v Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. 12. 2013 o podpoře pro rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005. Konkrétně je umístěn v Příloze I a Česká republika by měla za období 2014 – 2020 získat 2 170 333 eur.

Pokud do této částky zahrneme i přesun prostředků z I. pilíře³ a spolufinancování ze státního rozpočtu⁴, ve výši 25 % dostaneme celkem cca 3 mld. EUR na PRV v období 2014 – 2020, pro srovnání v minulém období dosáhl rozpočet částky 3,7 mld. EUR (ústní sdělení Ing. Lucie Krumpholcová, Workshop – MAS jako nástroj spolupráce obcí).

---

³ 111 112 tis. eur v rámci flexibility a 24 228 tis. eur na základě degresivity plateb

⁴ 760 482 tis. eur, resp. 768 557 tis. eur

Na podporu metody LEADER neboli komunitně vedeného místního rozvoje bude vyčleněno 5 % z rozpočtu PRV na období 2014 – 2020 a tato podpora bude ještě doplněna možnostmi čerpat prostředky i z IROP (v gesci MMR), OP Životní prostředí (v gesci MŽP) a OP Zaměstnanost (v gesci MPSV), jak uvedl Jordán (2014).

3.4 Metoda LEADER

Jak již bylo zmíněno výše, LEADER je názvem čtvrté prioritní osy v PRV pro období 2007 – 2013 a Opatřením v PRV v období 2014 – 2020, ale jedná se především o přístup a metodu k rozvoji venkova, která byla v České republice vyhlášena rokem 2004. Pod pojmem LEADER se skrývá „Links between Actions for the Development of the Rural Economy” neboli Propojení akcí rozvíjející venkovskou ekonomiku. Iniciativa byla poprvé zahájena v roce 1991 a zaměřovala se na rozvoj venkova prostřednictvím místní iniciativy a dovedností, přesněji využívání znalostí a zkušeností místních obyvatel a jiných subjektů při rozvoji venkova. Na tomto základě se začal formovat tzv. přístup zdola nahoru, který se postupně stává ideálním nástrojem pro rozšíření příležitostí pro oblast venkova. Přístup byl zaveden jako iniciativa Společenství podporovaná ze strukturálních fondů a postupným vývojem vznikla tzv. tří generační iniciativa (European Commission, 2008). Této oblasti se detailněji věnuje Čepelka (2001), který podrobně popisuje dané iniciativy:

1. LEADER I

- Iniciativa probíhala v letech 1991 – 1994 a kladla důraz na vytváření sítí, které byly zdrojem informací pro MAS, ale přesto nepomohla rozvinout žádnou formální mezinárodní spolupráci (vznikaly pouze spontánní akce k navázání kontaktů se zahraničím).

2. LEADER II

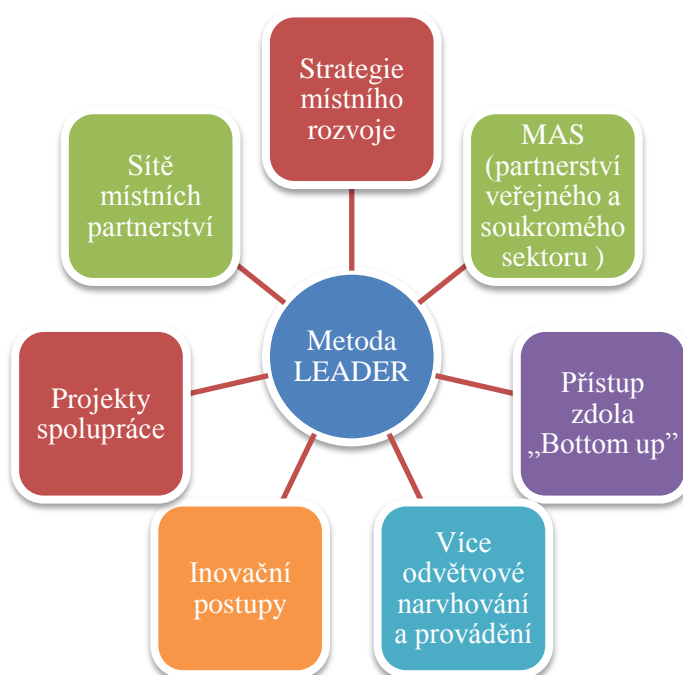
- Iniciativa probíhala v letech 1994 – 1999 a zaměřila se na rozvoj mezinárodní spolupráce a podporu inovačních projektů a výměnu zkušeností či know-how a výsledkem byl vysoký nárůst MAS.

3. LEADER +

- Iniciativa zavedená v letech 2000 – 2006 navazuje na zmíněné dvě předchozí, ale je více a detailněji rozpracována a klade silný důraz na

spolupráci a vytváření sítí mezi venkovskými regiony a podporuje tvorbu kvalitních integrovaných strategií zaměřených na rozvoj venkovských oblastí.

Na zmíněné iniciativy plynule navazuje LEADER 2007 – 2013, jehož hlavních sedm principů je zakotveno v Nařízení Rady (ES) č. 1968/2005 a zobrazuje je následující obrázek. Principy jsou závazné pro všechny MAS na území EU a musí je zohledňovat i ve svých Strategických plánech LEADER (MZE, 2009), doplňující informace o této metodě poskytuje i Depoele (2006).

Obr. 3 Sedm hlavních principů metody LEADER (Zdroj: MZe, 2009, vlastní zpracování)

3.4.1 LEADER v České republice

Jak uvádějí Pavlíková (2007) a MZe (2009) metoda LEADER byla plně rozvinuta v ČR dne 4. 3. 2006 a jejím cílem bylo vytvořit kvalitní základnu MAS, která by byla schopná efektivně pracovat a připravovat kvalitní projekty, nejčastěji investičního charakteru a pro každé období byly nastaveny podmínky čerpání finančních prostředků. V ČR se samostatným závazným dokumentem stala Pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci Programu LEADER ČR.

V ČR proběhl pod záštitou MZe LEADER ČR 2004, LEADER ČR 2005 a LEADER ČR 2006. Tyto iniciativy byly dotovány pouze ze státního rozpočtu. Až po vstupu ČR do EU jsme se připojili k Evropským aktivitám v rámci LEADER+ 2004 – 2006 a v tomto období bylo podporováno pouze 10 vybraných MAS na našem území. Následně pokračovaly iniciativy LEADER ČR 2007, kdy byla poskytnuta dotace 24 MAS a následoval ještě LEADER ČR 2008. Je to důležité období pro MAS, protože se jejich počet na území ČR razantně zvyšoval, dokládá to i vývoj v následujícím programovém období, kdy MZe obdrželo celkem 102 žádostí ze strany jednotlivých MAS o zařazení do LEADER 2007 – 2013. V roce 2008 bylo vybráno v prvním kole celkem 48 MAS a druhé kolo probíhalo v témže roce, kdy MZe obdrželo 84 žádostí a následně v roce 2009 vybralo ještě dalších 32 MAS. Celkový počet MAS pro období 2007 – 2013 dosáhl celkového počtu 80, což byl předpokládaný počet pro toto období. Ovšem po rozhodnutí tehdejšího ministra zemědělství Mgr. Petra Gandaloviče, bylo vybráno v rámci druhého kola ještě dalších 32 MAS a celkový počet se změnil na konečné číslo 112 MAS působících na území ČR pro období 2007 – 2013 (MZe, 2009).

3.4.1.1 Prioritní osa IV LEADER

Jak již bylo zmíněno výše, LEADER je v PRV 2007 – 2013 označen jako IV. prioritní osa, která má definovaný svůj cíl a jednotlivá opatření, viz. Tab. 2.

Tab. 2 Cíl a opatření osy IV. LEADER

Priorita	IV. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova	
Cíl	Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství	100 % z osy
Opatření	IV. 1.1. Místní akční skupina	max. 18,3 %
	IV. 1. 2. Realizace místní rozvojové strategie	min. 73,2 %
	IV. 2. 1. Realizace projektů spolupráce	8,50%

(Zdroj: PRV 2007 – 2013, vlastní zpracování)

Opatření IV. 1. 1. podporuje místní akční skupiny, které budou jeho prostřednictvím realizovat svůj Strategický plán LEADER vymezující možné oblasti podpory. Na toto opatření byla vyčleněna finanční alokace ve výši 0,85 mld. Kč. V rámci opatření IV. 1. 2. mohou místní akční skupiny vybírat projekty, které jsou v souladu se schváleným

Strategickým plánem LEADER. Projekty, které budou podpořeny, vybírají samotné MAS na základě bodového hodnocení a finanční prostředky budou přímo určeny konečným příjemcům podpory. Proto bylo na tuto oblast vyčleněno 3,40 mld. Kč, což je nejvíce ze všech opatření. Opatření IV. 2. 1. se zaměřuje na spolupráci MAS, jak na úrovni národní, tak nadnárodní a je založena na předávání inovací, zkušeností a znalostí. Finanční alokace se pohybovala v částce 0,47 mld. Kč (PRV 2007 – 2013), (Krochová, 2009), (Nunvářová, 2014).

3.5 Místní akční skupina

MAS jsou základním nástrojem pro provádění výše zmíněné metody LEADER. Jak uvádí NSMAS (2012) a MZe (2009) místní akční skupiny neboli MAS (Local Action Groups, LAG) jsou partnerství založená na spolupráci veřejného, soukromého a neziskového sektoru na místní úrovni. Jedná se o partnerství tzv. tripartity, která by měla být rovnoměrně zastoupena, ale pro nynější MAS je důležitější převaha soukromého a neziskového sektoru nad veřejnými subjekty. Jak doplňuje NSMAS (2012) a Nunvářová (2014) každá MAS musí být tvořena více než 50 % místních obyvatel a méně než 50 % pracovníků komunální a státní sféry.

Hlavním posláním MAS by tedy měla být aktivizace občanů na místní úrovni daných mikroregionů spojená se sjednocováním lidí a vytvářením partnerství, aby docházelo k podpoře dobrovolných činností na všech úrovních aktivit venkovanů. Tímto je potvrzen přístup „BOTTOM UP” neboli rozvoj venkova a řízení činností zdola, založený na zapojení co největšího počtu místních aktérů (NSMAS, 2012).

3.5.1 Územní působnost, právní forma a základní orgány MAS

Území, na kterém MAS působí, musí splňovat podmínku homogenosti po stránce geografické, společných problémů či potenciálu daného území. Hustota obyvatel by měla být do 150 obyv./km² a počet obyvatel na daném území by měl být v rozmezí 10 000 až 100 000 s doplněním podmínky pro města a obce do 25 000 obyvatel (MZe, 2009), (Nunvářová, 2014), (NSMAS, 2012).

Mezi základní právní formy MAS patří občanské sdružení, které je nejčastější. Dále může být MAS založena jako obecně prospěšná společnost nebo zájmové sdružení právnických osob. MAS musí mít zpracovány vlastní stanovy, organizační řád a strukturu organizace a vlastní schválenou strategii pro dané území. Další podmínka, která musí být splněna, se týká členů MAS, kteří musí mít bydliště, sídlo nebo působnost v daném mikroregionu (MZe, 2009), (NSMAS, 2012).

MAS musí mít vytvořenou vlastní organizační strukturu, která by měla zabezpečovat pět základních funkcí, mezi něž patří řídicí, kontrolní, výběrové, monitorovací a výkonné. V oblasti řídicí působí nejčastěji tzv. Výbor, jehož povinností je schvalovat integrovanou strategii území a rozhoduje o výběru projektů. Na činnost již zmíněného orgánu dohlíží Kontrolní komise, Dozorčí rada či Revizní komise, a jejich role je především v kontrole ročního hospodaření, anebo dodržování různých zásad dané MAS. Z hlediska programového působí tzv. Výběrová komise, která hodnotí dle nastavených kritérií předložené projekty a stanovuje jejich pořadí pro provádění. Posledním důležitým orgánem je Monitorovací výbor, který sleduje a vyhodnocuje naplňování stanovených indikátorů a udržitelnost realizovaných projektů. Velmi důležitá je výkonná pozice, kterou vykonává sekretariát, který je veden manažerem MAS (NSMAS, 2012).

3.5.2 Příklady ze zahraničí

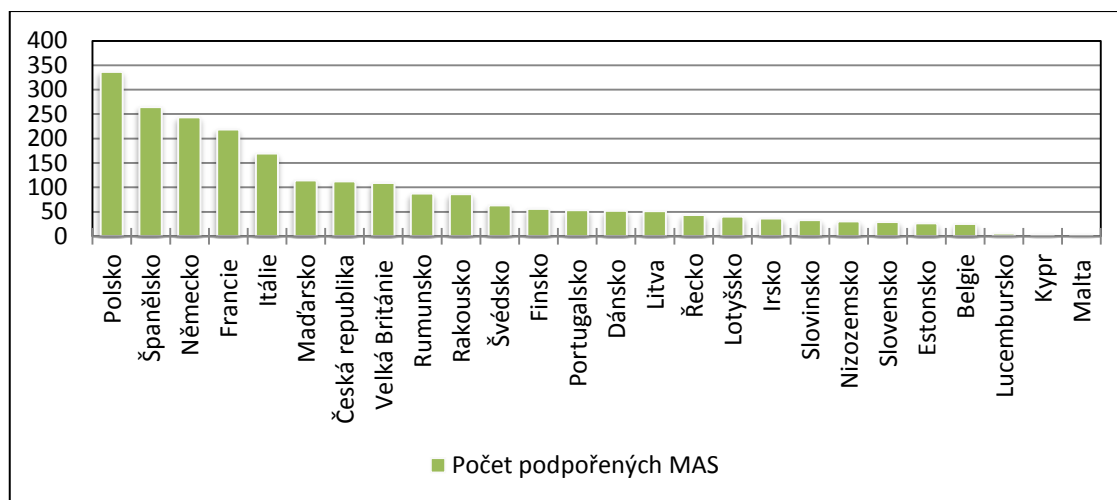
Přístupy jednotlivých zemí k programu LEADER se velice liší, jak uvádí Čepelka (2001) je možné definovat tři možná hlediska, která vytváří rozdíly mezi evropskými zeměmi.

Prvním hlediskem je historický kontext, na jehož základě se rozdělily země na ty, které podstoupily změny hned na začátku 20. století, přesněji v 50. letech a vytvořily stabilní prostředí (ekonomické, demografické, sociální), ve kterém měl LEADER snadnější úlohu. Jednalo se o Francii, Dánsko, Itálii, Švédsko, jižní Anglii. Druhou skupinu zemí tvoří ty, které se musely po válce potýkat s celou řadou krizí a patří sem Španělsko, Irsko, Portugalsko, Finsko, Řecko, Skotsko a nové spolkové země Německa. Tyto oblasti byly sice nestabilní, ale příznivě nakloněni inovacím.

Druhým hlediskem je politický kontext a současná praxe. V tomto pohledu sehrál významnou roli LEADER a MAS především v zemích, kde neexistovala žádná politika rozvoje venkova. Právě spolupráce místních komunit se nejvíce rozvíjí v Irsku, Španělsku, Portugalsku, Velké Británii.

Posledním hlediskem, které vytváří rozdíly mezi zeměmi, jsou charakteristiky venkova. Důležitými ukazateli jsou, procento populace žijící na venkově (nejvíce v Irsko, Finsko, Rakousko), typ problému, který se zde vyskytuje a na jehož vyřešení, by vláda měla vhodně nastavit iniciativu LEADER.

Na následujícím obrázku jsou vyobrazeny země EU a počty podpořených MAS v období 2007 – 2012.

Obr. 4 Počet podpořených MAS v EU v letech 2007 – 2012 (Zdroj: European Network for Rural Development, vlastní zpracování)

Finsko

Území Finska je řídké osídlené a průměrná hustota obyvatel dosahuje pouhých 17,1 obyv./km². Převážně venkovské regiony tvoří 89 % území a dominance venkovanů je zjevná v jejich kultuře, v blízkém vztahu k přírodě i v silných rodinných vazbách. Z územního hlediska se odlišují dvě části. Část jižní a západní, která se vyznačuje silným populačním růstem a nejmladší věkovou strukturou. Zcela opačný vývoj je v severní a východní části, kde se nachází převážně venkovské oblasti, ve kterých

dochází k postupnému vyliďňování, odchodu žen a mladých lidí, kteří se stěhují do měst či příměstských oblastí, zvyšování míry nezaměstnanosti (OECD, 2008).

LEADER a vznik MAS ve Finsku započal v roce 1996, kdy ministerstvo zemědělství a lesnictví vybralo 22 způsobilých MAS pro čerpání finančních prostředků v rámci LEDAER II. Ale vybrané MAS nepokryly dostatečně území všech venkovských oblastí, proto byla roku 1997 rozšířena státní podpora (MAS byly podporovány z tzv. Programu rozvoje venkova založeného na místních iniciativách – POMO). Tato podpora venkovských oblastí byla přijata s nadšením. Jelikož vznikala nová partnerství a sítě, přenos znalostí a zkušeností, což dříve nebylo běžné. Za hlavní přínos je považováno navázání přímých vztahů s úřady. V programovém období 2000 – 2006 již působí 58 MAS ve všech venkovských oblastech. Výsledkem bylo, že MAS se staly klíčovým aktérem v rozvoji venkova a jejich prioritou byla podpora programů při nízkém administrativním rozpočtu (Walls, 2009).

Španělsko

Ve Španělsku zaujímá venkovský prostor 92 % území a žije zde okolo 27 % obyvatel. Hlavním problémem v tomto území je vystěhovávání mladých lidí z venkovských oblastí do měst, a v kombinaci se záporným přirozeným přírůstkem dochází k postupnému stárnutí populace a maskulinizace venkovských obyvatel. Příležitostí, jak zlepšit stávající situaci ve venkovských územích je cestovní ruch, který vytváří nová pracovní místa a nové obchodní příležitosti (OECD, 2009).

Iniciativa LEADER se na tomto území začala rozvíjet rokem 1991 a byla přijata s relativně větším nadšením, než v ostatních evropských státech. V počátcích byla tato iniciativa doplněna o sesterský program PRODER, který byl národním programem rozvoje venkova od roku 1996 (OECD, 2009). Dále se této problematice detailněji věnuje Pérez (2000), který hodnotí vývoj iniciativy a upozorňuje na přínos v oblasti zlepšení vztahů mezi vznikajícími MAS s aktéry veřejné správy.

Za posledních patnáct let působnosti LEADER se Španělsko stalo hlavní dominantou cestovního ruchu v Evropě. Došlo k růstu malých a středních podniků spolu s řemeslnou výrobou a rozvojem venkovské turistiky. Zlepšila se situace i v oblasti

zaměstnanosti, kde za období 2002 – 2007, došlo k jejímu nárůstu v průměru o 15 %. Byly tak splněny požadavky nastavené vládou, která chtěla vytvářet nová pracovní místa, podporovat odborné vzdělávání a rozvíjet již zmíněné MSP (Barreiro, 2012).

Rumunsko

Venkovské oblasti v Rumunsku tvoří 87,1 % a žije zde 45 % obyvatelstva, což je velmi vysoké číslo ve srovnání s ostatními státy EU. Tento stát se proto potýká s problémy, které jsou pro venkov typické, jedná se především o nízkou kvalitu života a nízkou úroveň vzdělání, jelikož velká část obyvatelstva stále pracuje v zemědělství. Problémem je také nízká kvalita infrastruktury (Ailenei, 2011). Jak doplňuje Mosora a Mosora (2012) venkovská ekonomika je závislá na zemědělství a lesnictví a městské oblasti se potýkají s vysokým podílem průmyslu. Proto má Rumunsko odlišnou strukturu HDP ve srovnání s ostatními zeměmi EU a dosahuje velmi nízkého podílu služeb, který je hluboko pod průměrem EU.

Jak vyplývá z výše uvedeného, situace v Rumunsku není ve srovnání s předešlými státy nijak příznivá, a proto se metoda LEADER jen těžko prosazovala. Důvodem bylo silné ovlivnění socialismem, který zde působil čtyři desetiletí. Výsledkem byla nedůvěra místních subjektů ve vytváření partnerství a spolupráce. Do dnešní doby mají velký vliv na aktivity místních samospráv, například krajské rady, které brání a omezují přístup bottom up, na kterém je metoda LEADER založena. Ovšem chyba není jen na straně státu, jelikož místní obyvatelé nejsou dostatečně aktivní v oblasti místního rozvoje, což posiluje vliv tvůrců politik (Marquardt, Mollers, 2010).

Rumunsko začíná poprvé využívat iniciativu LEADER až v období 2007 – 2013. Na počátku bylo evidováno okolo 80 MAS, celkem jich bylo podpořeno 87. Zatím nebyl plně hodnocen přínos místních partnerství, ale je evidováno, že se snížilo riziko chudoby a sociálního vyloučení o necelých 6 % za období 2007 – 2011. Jakým podíl na tom mají MAS, není prozatím známo. Projevila se ale nedostatečná odborná znalost při sestavování strategií místního rozvoje. Nebyly vhodně nastaveny priority pro daná území, protože neodrážely skutečné problémy, které se v daném území nacházejí. Nefungovala dostatečně ani komunikace a spolupráce mezi soukromým a veřejným

sektorem. Odborníci se domnívají, že pro Rumunsko je metoda LEADER velmi důležitá pro budoucí rozvoj země, ale potřebuje nějaký čas na získání znalostí a ukotvení tohoto přístupu (Albu, Chitu, 2014).

3.6 Metody hodnocení MAS

V úvodu kapitoly musí být zmíněno, že po dlouhém šetření nebyla nalezena žádná ucelená obecná metoda, která by hodnotila efektivitu či přínos MAS v rozvoji venkova. Ani zahraniční zdroje neuvádějí obecnou metodiku pro hodnocení efektivit finanční podpory v rámci metody LEADER. Proto bude uveden jen přehled dostupných stávajících metodik, na základě kterých lze hodnotit rozvoj venkovských oblastí a metodik věnujících se hodnocení přímo činnosti MAS bez vztahu k rozvoji území.

3.6.1 Metodiky hodnocení rozvoje obce

O vytvoření metodiky tzv. Rozvojového interaktivního auditu se pokusila např. společnost GaREP, která se zaměřila především na sledování socioekonomické situace v obcích a regionech. Ve své publikaci upozorňuje na možnosti zdrojů statistických dat a jejich následující využitelnosti pro sledování vývoje obce. Hlavním cílem metodiky by mělo být umožnění objektivního poznání problémů a následné nalezení vhodných aktérů, kteří využijí nejúčinnějších nástrojů k jejich vyřešení (Holeček a kol., 2009). Další metodickou podporu směřovanou na obce, města či mikroregiony, poskytuje Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR). Iniciativa poskytuje přehled všech využívaných indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni. Hlavní indikátorová sada ECI/TIMUR vytvořená ze strany EU je zaměřena na environmentální udržitelnost, což předešlá metodika Holečka a kol. (2009) nezohledňovala. Kromě již zmíněným ECI indikátorům se publikace věnuje i programovým a specifickým indikátorům, které jsou doplněny i příklady jejich tvorby (Novák a kol., 2010).

Metodiku na hodnocení rozvoje obcí poskytují i Hřebík a Třebický (2007), kteří vytvořili sadu indikátorů rozvoje ve spolupráci s ČSÚ díky jeho zkušenostem se sběrem a zpracováním dat na místní úrovni. Sadu indikátorů vztahující se k managementu malých obcí dále rozdělili do tří skupin: hodnotící stav a vývoj obce, hodnotící fungování veřejné správy a indikátory pro přípravu a hodnocení projektů. Nakonec bylo

pro malé obce vytvořeno 15 titulkových indikátorů⁵, které pokrývají oblast sociální, ekonomickou, environmentální a správu věcí veřejných. Na základě jejich vyhodnocení bude získán pohled na to, jaký je rozvoj obce a kam nyní směřuje. Jednoduše řečeno, získáme informace o kvalitě života v dané obci.

3.6.2 Metodiky hodnocení činnosti MAS

Základní hodnocení MAS v České republice provádí Ministerstvo zemědělství od roku 2010 a poslední proběhlo k roku 2012. MZe hodnotí činnost MAS v šesti základních oblastech (strategické dokumenty, personální zajištění, administrace výzev a výběr projektů, integrace a rozvoj, monitoring a evaluace, propagace). Po vyplnění dotazníku a veřejné prezentaci před hodnotitelskou komisí obdrží každá MAS body, a dle jejich počtu je začleněna do jedné ze čtyř skupin A, B, C, D (A jsou nejlépe fungující MAS a D jsou MAS, které by měly svůj přístup přehodnotit). V posledním hodnoceném roce se téměř 90 % MAS dostalo do skupin A, B. Hodnocená MAS Moravská cesta se dostala do skupiny A (MZe, 2012).

V průběhu programového období 2007 – 2013 si řídicí orgán PRV vyžádal zpracování Střednědobých hodnocení SPL a pro MAS to měla být příležitost, jak zhodnotit svoji činnost a následně posoudit plnění stanovené dlouhodobé vize, konkrétně plnění cílů a priorit nastavených v SPL a vyhodnotit efektivnost, transparentnost a úspornost činností. Po vypracování Střednědobých hodnocení ze strany MAS se rozhodl Čepelka (2012) tato zhodnocení analyzovat a výsledkem bylo zjištění, že daná hodnocení byla zpracována na velmi nízké úrovni s řadou chyb. Tato skutečnost je výzvou pro nové programové období, aby jednotlivé MAS vhodně nastavily monitorovací indikátory a pravidelně prováděly jejich zhodnocení.

Samotná MAS Moravská cesta vypracovala na základě uzavření projektu spolupráce s MAS Moštěnka, MAS Regionu Poodří a MAS Podhostýnska Metodiku monitoringu a evaluace SPL, aby mohlo dojít ke srovnání managementu MAS při přípravě projektů

---

⁵ Titulkové indikátory – jsou to indikátory, které splňují podmínku srozumitelnosti pro širokou veřejnost, média a politiky, jejich omezený počet ale zároveň zahrnuje všechny pilíře rozvoje, umožňují také srovnání trendu s dalšími obcemi či městy

spolupráce. Jsou zde uvedeny základní kroky, jak postupovat při monitorování a evaluaci.

Další možné hodnocení uvádí skupina autorů Lopolito, Nardone, Sisto (2011), kteří se věnovali komplexnímu hodnocení MAS, v programu LEADER. Především se zaměřovali na vyhodnocení využití finančních zdrojů, efektivnosti, účinnosti a udržitelnosti ze strany MAS.

Hodnocení přínosu MAS jako nástroje podpory rozvoje venkova se ve své diplomové práci věnovala i Dejmková (2013), která jako metodiku použila metodu analýzy, syntézy, hodnocení, interpretace a metodu komparace. Jinou hodnotící metodu využila Menšíková (2012), která na hodnocení dopadu činností MAS na členské obce využila ex-post evaluaci provedenou prostřednictvím metody CUA (analýza užitečnosti nákladů). Podkladem pro provedení této metody se stalo dotazníkové šetření. Krška (2015) ve své práci využil vybranou sadu indikátorů, kterou stanovili Třebický a Hřebík (2007) a následně provedl statistickou metodu kompozitního indikátoru.

3.7 MAS Moravská cesta

Místní akční skupina Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví) vznikla jako místní partnerství podnikatelů, obcí a neziskových organizací v roce 2005. Důležitou roli zde hrál Mikroregion Litovelsko, jehož Valná hromada se rozhodla o aplikaci programu LEADER na svém území. Formálně bylo toto občanské sdružení ustanoveno v polovině roku 2006. Ovšem díky novele občanského zákoníku se právní forma MAS změnila z občanského sdružení (o. s.) na zapsaný spolek (z. s.) (Strategický plán LEADER, 2007-2013).

Územní působnost MAS Moravská cesta je severozápadně od krajského města Olomouc a vytváří přirozenou spojnicí tří typů území: Nížinatá oblast Litovelského Pomoraví, kde jsou situovány obce příměstského charakteru (Křelov – Břuchotín, Horka nad Moravou a Skrbeň), město Litovel a okolní obce, které patří do tzv. oblasti rovinaté Hané, která je typickou zemědělskou oblastí, rozprostírající se kolem povodí řeky Moravy a vyznačující se hanáckým nářečím. Poslední oblastí je Bouzovská vrchovina dosahující nadmořské výšky 500 m. n. m. Konkrétní umístění území MAS Moravská

cesta v rámci Olomouckého kraje a mikroregiony působící na území MAS jsou uvedeny v Příloze 1 a 2 (Strategický plán LEADER, 2007 -2013).

Podrobná charakteristika MAS Moravská cesta je uvedena v kapitole 5.1 a doplňující informace jsou k dispozici na stránkách www.moravska-cesta.cz, kde je možné nahlédnout do Strategického plánu LEADER „Hanáci se rozkévale – včel ovidite“ a seznámit se stanoveným seznamem fichí.

4 Metodika práce

Teoretická část práce byla zpracována na základě rešerše dostupných literárních publikací a odborných článků, ale také za využití elektronických zdrojů. Články byly vyhledávány prostřednictvím vědeckých databází Scopus a Science Direct a sociální sítě Researchgate. Dále byly využity stránky Evropské komise – Evropská síť pro rozvoj venkova, poskytující odborné informace z prostředí politiky rozvoje venkova. Zde byly především využity poznatky k metodě LEADER a získání přehledu o působení místních akčních skupin v Evropě. Rešerše již zmíněných zdrojů přinesla informace týkající se oblasti venkovského prostoru, možnosti čerpání finančních prostředků z EU, základních informací vztahující se k problematice místních akčních skupin a přehled dostupných metod k hodnocení efektivnosti MAS. Dále byla provedena analýza programových a strategických dokumentů věnujících se politice rozvoje venkova. Detailní analýze byl podroben dokument Program rozvoje venkova pro období 2007 – 2013 a také jeho nová podoba pro období 2014 – 2020. Přehled všech využitých zdrojů je uveden v Seznamu použitých zdrojů.

Zhodnocení území MAS Moravská cesta z hlediska vývoje demografického, trhu práce a podnikatelského prostředí bylo provedeno na základě údajů dostupných z Českého statistického úřadu a portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Data byla zpracována prostřednictvím grafů a přehledných tabulek.

Doplňující informace vztahující se přímo k členské základně a fungování MAS Moravská cesta byla získána na základě rozhovorů s manažerkou MAS Ing. Miloslavou Hruškovou a předsedkyní MAS Julii Zendulkovou a z jejich strany poskytnutých dokumentů, konkrétně výročních a monitorovacích zpráv a jednotlivých aktualizovaných Strategických plánů LEADER. Důležitým zdrojem informací o MAS bylo i konané shromáždění Valné hromady v Horce nad Moravou, kterého jsem se zúčastnila. Výstupy v této kapitole byly zaměřeny na celé území MAS Moravská cesta z hlediska počtu podaných a schválených žádostí, výše přidělených dotací v jednotlivých letech, podíl realizovaných projektů dle sektorů a dle typu fiche

a doplněné i finanční stránku. Zpracování probíhalo v programu MS Excel, konkrétně za použití výšečových grafů.

Pro vyhodnocení efektivnosti čerpání finančních prostředků a realizaci projektů na území jednotlivých členských obcí MAS Moravská cesta byla data získána na základě vlastního šetření v kanceláři MAS během mé diplomové praxe a následného pracovního působení až do současnosti. Na základě získaných a zpracovaných dat byly vybrány následující ukazatele pro identifikaci doposud neaktivních obcí:

- a) Celkový počet podpořených projektů
- b) Celkové přidělené dotace
- c) Celkové přidělené dotace v přepočtu na 1 obyvatele
- d) Podpořené projekty dle typu žadatele
- e) Podpořené projekty dle oblasti podpory

Důvod neaktivnosti daných obcí byl zjištěn na základě rozhovorů s již zmíněnými pracovníky MAS. Výstupy byly zpracovány prostřednictvím programu MS Excel a programu Arcmap v prostředí GIS.

Pro neaktivní obce byla v návrhové části zpracována možná opatření pro efektivní čerpání dotací v následujícím programovém období. Jednotlivé návrhy vychází z analýzy územně analytických podkladů a Plánů obnovy obcí, ale především z realizovaných veřejných projednání, kterých jsem se zúčastnila a na kterých byl proveden sběr projektových záměrů, které by obce chtěly realizovat. Jednotlivé projektové záměry byly přiřazeny k daným prioritám, které jsou nyní zpracovány v doposud nezveřejněné ISRÚ 2014 – 2020 a na jejichž vypracování jsem se v rámci spolupráce s MAS také podílela.

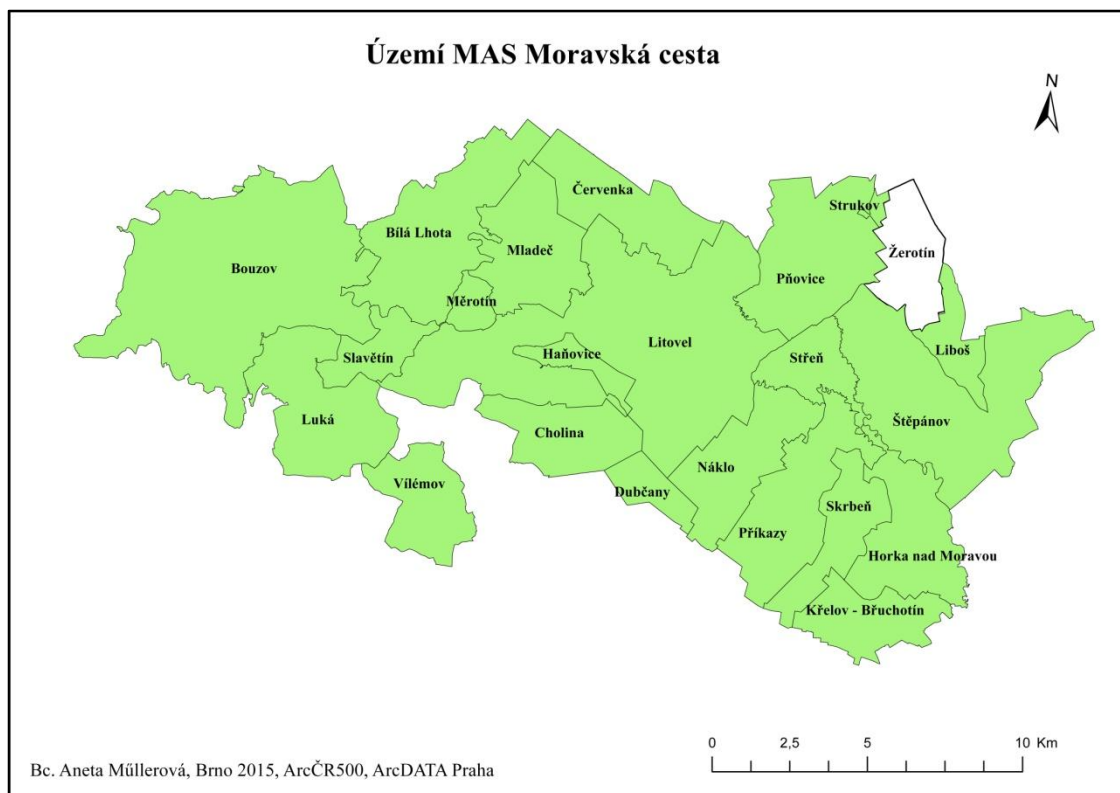
Následně byla navržena i souhrnná opatření pro celé území MAS a bylo provedeno zhodnocení, zda navrhované aktivity budou v následujícím období podpořeny z navržených operačních programů pro období 2014 -2020. Zde jsem vycházela z informací získaných díky účasti na workshopu Programové období 2014+ aneb dotační fondy po lopatě konaném v rámci projektu MAS jako nástroj spolupráce obcí.

5 Vyhodnocení území MAS Moravská cesta

5.1 Základní charakteristika území

MAS Moravská cesta je tvořena nyní 22 obcemi⁶ a její celková rozloha v roce 2013 činí 28 291 ha. Celkový počet obyvatel území MAS v roce 2013 dosahuje 32 106. Na základě analýzy vývoje počtu obyvatel byla vypočtena také hustota zalidnění v jednotlivých obcích a následně celková průměrná hustota zalidnění na celém území MAS, která v roce 2013 dosahuje hodnoty 113 obyvatel/km². Ve srovnání s Českou republikou, která má průměrnou hodnotu zalidnění 133 obyvatel/km² je to sice nižší hodnota, ale nijak vzdálená. Územní působnost MAS je zobrazena na Obr. 5.

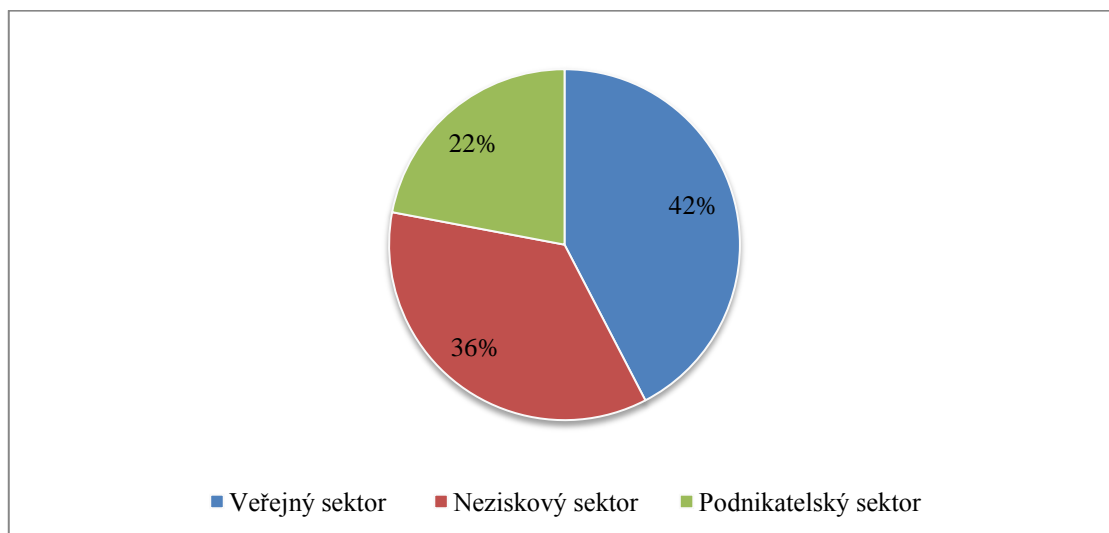
Obr. 5 Územní působnost MAS Moravská cesta (Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování)

Z celkového počtu členských obcí MAS spadá 15 do územní působnosti ORP Litovel, šest obcí je součástí ORP Olomouc a pouze dvě obce spadají pod ORP Šternberk. Jak

⁶ V období 2007 – 2013 byl celkový počet obcí 23, ale obec Žerotín z MAS odešla a připojila se k MAS Šternbersko, do statistických dat ovšem byla zahrnuta, jelikož ve sledovaném období byla členem MAS Moravská cesta (spadala do působnosti ORP Šternberk)

již bylo zmíněno, na území MAS Moravská cesta působí i řada mikroregionů a jedná se konkrétně o Mikroregion Litovelsko, který sdružuje 22 obcí, z nichž 15 je členem MAS Moravská cesta, z tohoto důvodu se tento mikroregion jeví jako důležitý partner pro spolupráci s MAS a také k rozvíjení meziobecní spolupráce. Dalším je aktivní Svazek obcí mikroregionu Uničovsko, který je tvořen 14 obcemi, z nichž pouze jeden je členem MAS. Sdružení obcí střední Moravy je svazek tvořen 114 členy a 12 z nich je i součástí MAS, posledním je Mikroregion Olomoucko, jehož počet členů činí 25 a z nich šest se připojilo k MAS.

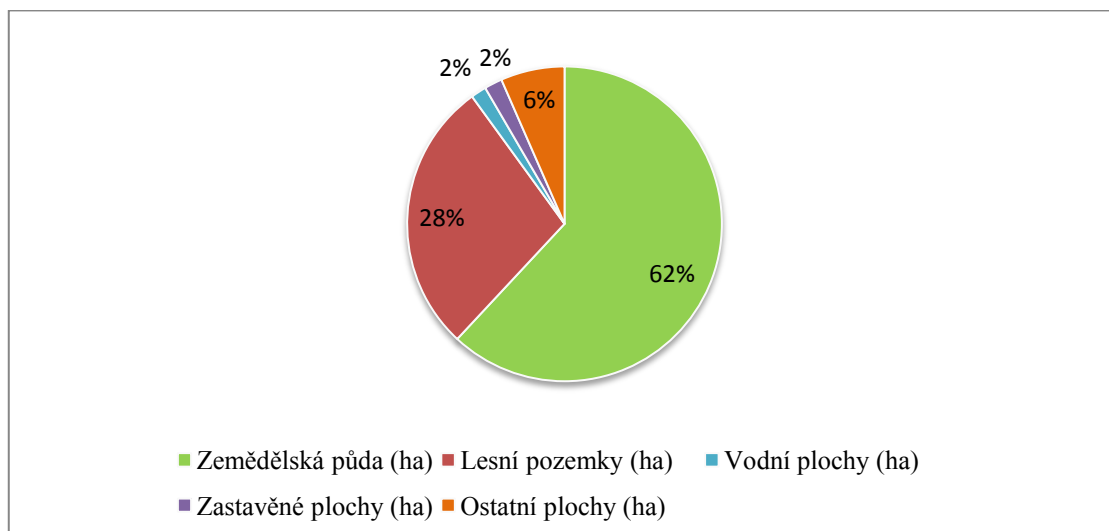
Celkový počet členů MAS činí 59 (k 20. 8. 2014). Z toho veřejný sektor je zastoupen 25 členy, neziskový sektor je tvořen 20 plus jeden člen veden jako fyzická osoba a podnikatelský sektor obsahuje 13 členů.

Obr. 6 Podíl jednotlivých sektorů na celkovém počtu členů MAS (Zdroj: vlastní zpracování)

Z výše uvedeného obrázku vyplývá, že MAS splňuje podmínku převahy neziskového a podnikatelského sektoru (58 %) nad sektorem veřejným (42 %). Neziskový sektor je tvořen neziskovými organizacemi z území MAS a jedná se o spolky s různým tematickým zaměřením, patří sem například dobrovolné sbory hasičů, národopisné soubory, tělocvičné jednoty či spolky se zaměřením na životní prostředí (Sagitaria, Sluňákov). Z podnikatelského prostředí jsou členy MAS spíše drobní podnikatelé, mezi které nelze ovšem řadit Zemědělská družstva z Haňovic a Unčovic. Podnikatelé pochází

pouze z devíti členských obcí. Ze strany ostatních podnikatelů zatím nebyl projevem zájem o spolupráci s MAS. Sektor veřejný dosahuje pouhých 22 % a je tvořen členskými obcemi a třemi Základními školami v obcích Horka nad Moravou, Náklo a Skrbeň.

Obr. 7 Land use území MAS Moravská cesta (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Využití půdy na území MAS Moravská cesta je převážně tvořeno zemědělskou půdou, která představuje 62 % z celkové rozlohy sledovaného území. Je to dáno tím, že téměř celé území leží v tzv. rovinaté Hané a působí zde celá řada zemědělských podniků a soukromých zemědělců. Dokládá to i procentní zastoupení orné půdy (85 %) na rozloze zemědělské půdy. Trvalé travní porosty jsou zastoupeny 8 % a zahrady se podílejí 4 % na celkové rozloze zemědělské půdy. Ovocné sady se na území MAS ve větší míře nevyskytují a tvoří pouhých 3 %.

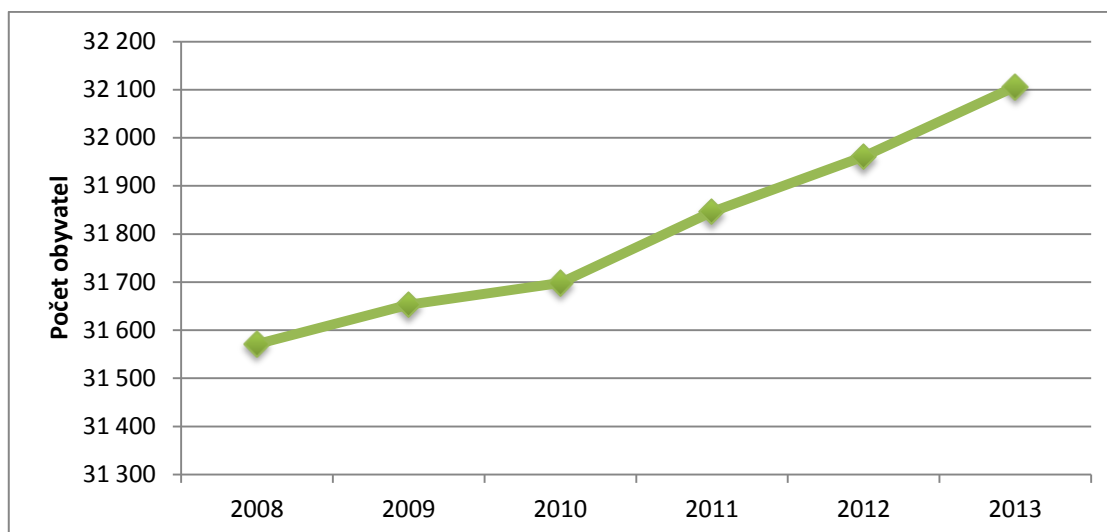
Lesní pozemky tvoří 28 % z celkové rozlohy území, což není špatná bilance a dokládá to i skutečnost, že ve městě Litovel působil lesní podnik a nynější CHKO Litovelské Pomoraví je jedinečné díky soustavě lužních lesů. Zbylé využití půdy je tvořeno 2 % zastavěné a vodní plochy a 6 % tvoří ostatní plochy.

Je nutné zmínit, že na území MAS Moravská cesta se nachází CHKO Litovelské Pomoraví, které obsahuje všechny typy chráněných území kromě Národního parku. Z diskusí vyplynulo, že je nutné se v souvislosti s ochranou tohoto vzácného území

a působnosti MAS Moravské cesty zaměřit se na ochranu ovzduší, kde může napomoci MAS, jako poradní orgán v případě žádosti o dotaci, či samotné přidělení finančních prostředků, jedná se například o zlepšení stavu v souvislosti s výměnou kotlů na pevná paliva v některých obcích. Dále by bylo vhodné upozornit na nutnost pokračování v obnově infrastruktury a budování ČOV na územích daných obcí a zaměřit se na protipovodňovou ochranu, jelikož řada členských obcí je právě ohrožena touto přírodní katastrofou a nebylo by vhodné, aby se opakovala situace z léta roku 1997.

5.2 Obyvatelstvo

Vývoj počtu obyvatel byl sledován v rámci jednotlivých obcí a následně zpracován na celé území MAS za období 2008 – 2013. Z hlediska daných obcí je nejvyšší počet obyvatel zaznamenán u města Litovel (9 898 v roce 2013) a naopak nejméně obyvatel žije v obci Strukov (145 v roce 2013). Počet obyvatel na celém území MAS má od roku 2008 stoupající tendenci, každý rok dojde ke zvýšení počtu obyvatel. Nejvyšší meziroční nárůst byl v roce 2011, kdy vzrostl počet obyvatel oproti předchozímu roku o 148 osob. Ovšem celkový nárůst obyvatel mezi lety 2008 – 2013 činí 535 obyvatel. Důvod tohoto nárůstu může být přisuzován zvýšenému počtu narozených dětí, dále zvyšujícímu se počtu přistěhovalých a v neposlední řadě rostoucí počet výstavby nových rodinných domů na okraji obcí.

Obr. 8 Vývoj počtu obyvatel na území MAS Moravská cesta (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Na základě analýzy vývoje počtu obyvatel byla vypočtena také hustota zalidnění v jednotlivých obcích a následně celková průměrná hustota zalidnění na celém území MAS, která v roce 2013 dosahuje hodnoty 113 obyvatel/km². Ve srovnání s Českou republikou, která má průměrnou hodnotu zalidnění 133 obyvatel/km² je to sice nižší hodnota, ale nijak vzdálená.

Demografický vývoj ukazuje, že dochází ke stárnutí populace. Počet seniorů vzrostl na území MAS od roku 2008 do roku 2013 o 15 %. Pokud srovnáme počet obyvatel ve věku 0- 14 let (předproduktivní skupina) a počet obyvatel ve věku 65 a více let (poproduktivní skupina), pak lze vidět, že ve všech sledovaných letech počet starších osob převyšuje mladší obyvatelstvo, v roce 2013 je rozdíl mezi těmito skupinami celkem 583 ve prospěch poproduktivní skupiny. Tento trend odpovídá celorepublikovému vývoji. Proto je nutné zaměřit se na rozvoj zdravotních a sociálních služeb. Již teď je na sledovaném území MAS zaznamenáván problém v oblasti sociálních služeb a vytváření zázemí pro seniory. Nachází se zde pouze tři poskytovatelé sociálních služeb: Nové Zámky (je to domov pro osoby se zdravotním postižením), Domov důchodců Červenka (zde je problém s dlouhou čekací lhůtou na přijetí, jelikož jeho kapacita není dostatečná), Charita Šternberk (poskytuje pečovatelskou a ošetrovatelskou službu). Do budoucna se jeví situace jako neudržitelná

a měla by se hledat možná řešení například prostřednictvím rekonstrukce brownfieldů, které se na území MAS vyskytují a mohly by plnit funkci nového zařízení pro seniory.

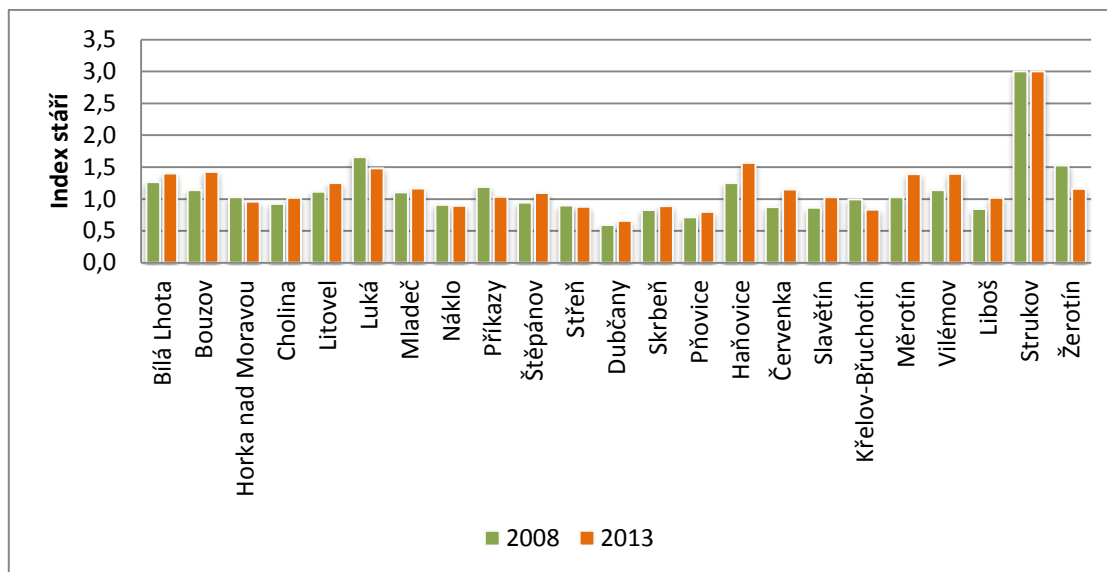
Tab. 3 Věková struktura obyvatelstva na území MAS Moravská cesta v letech 2008 - 2013

	2008	2012	2013	Index změny (%)
0 -14 let	4540	4812	4900	108
15 - 64 let	22299	21831	21723	97
nad 65 let	4759	5318	5483	115

(Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Pro lepší interpretaci využíváme index stáří, který vyjadřuje, kolik obyvatel ve věku nad 65 let připadá na jedno dítě ve věkové skupině 0 -14 let. Pokud daný index převedeme na procenta, interpretace ukazatele je následující - kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let. Byl porovnán index stáří v roce 2008 a 2013 a výsledkem bylo zjištění, že pouze u šesti obcí se index v průběhu tohoto období snížil. Ve všech ostatních obcích index narostl a v rámci celého území MAS došlo k navýšení mezi lety 2008 a 2013 o 7 %.

Nejvyšší index stáří v roce 2013 byl dosažen u obce Strukov, kde na jedno dítě do 15 let připadají tři senioři starší 65 let. Naopak nejnižší hodnota indexu se objevila u obce Dubčany a to 0,68. Souhrnně lze říci, že u 12 obcí v roce 2013 přesahuje index stáří hodnotu jedna, to znamená, že počet starších osob (65 více let) převyšuje počet dětí (ve věku 0 – 14 let).

Obr. 9 Srovnání indexu stáří v roce 2008 a 2013 v členských obcích MAS (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Počet obyvatel na území MAS Moravská cesta se zvyšuje, zároveň ale dochází ke stárnutí populace a pouze k mírnému přírůstku počtu narozených dětí. Je tedy zřejmé, že přírůstek obyvatel je způsobený vyšším podílem přistěhovaných osob.

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že bude vývoj a opatření v rámci strategického plánování ovlivněno, již zmíněným stárnutím populace, tedy zvyšujícím se počtem starých osob v populaci. Proto bude nutné nastavit vhodné poskytování služeb pro tuto skupinu obyvatel. Jedná se především o poskytování sociálních služeb i zdravotních služeb. Zaměřit se na eliminaci nedostatečných kapacit domovů důchodců a jiných podobných zařízení, ale také umožnit této skupině obyvatel možnost dalšího vzdělávání (celoživotní vzdělávání), které přispěje k jejich lepšímu uplatnění se na trhu práce.

5.3 Podnikání a zaměstnanost

Na území MAS Moravská cesta působí celkem 3 431 podnikatelských subjektů (údaj k 31. 12. 2013). Od roku 2008 do roku 2013 došlo pouze k nepatrnému navýšení, celkem o 272 subjektů (což činí nárůst o 9 %). V obcích Dubčany, Slavětín, Náklo, Vilémov a Strukov došlo k mírnému snížení, ve všech ostatních obcích je počet podnikatelů vyšší. Nejvyšší nárůst je v obci Štěpánov (o 41 subjektů), obci Křelov – Břuchotín (o 35 subjektů) a ve městě Litovel (o 31 subjektů).

Tab. 4 Vývoj počtu podnikatelských subjektů na území MAS Moravská cesta

Počet podnikatelských subjektů celkem			Index změny
2008	2012	2013	
3159	3554	3431	109

(Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Mezi největší zaměstnavatele na území MAS Moravská cesta patří 10 firem, které zaměstnávají více než 100 osob, většina firem sídlí ve městě Litovel, jelikož zde je vybudována průmyslová zóna a i v budoucnu se počítá s jejím rozšířením a přilákáním nových investorů a vytvořením nových pracovních příležitostí i pro obyvatele z okolních obcí. V tomto směru tvoří město Litovel v rámci území MAS jakousi centrální funkci v poskytování zaměstnání i dalších služeb. Největším zaměstnavatelem v regionu jsou firmy PAPCEL, a.s. a HTM Sport s.r.o., které zaměstnávají 237 osob, dále nad 200 zaměstnanců mají firmy HOPAX s.r.o., jejíž sídlo je v členské obci Červenka, Pivovar Litovel a.s., SEV Litovel s.r.o. a ZD Unčovice.

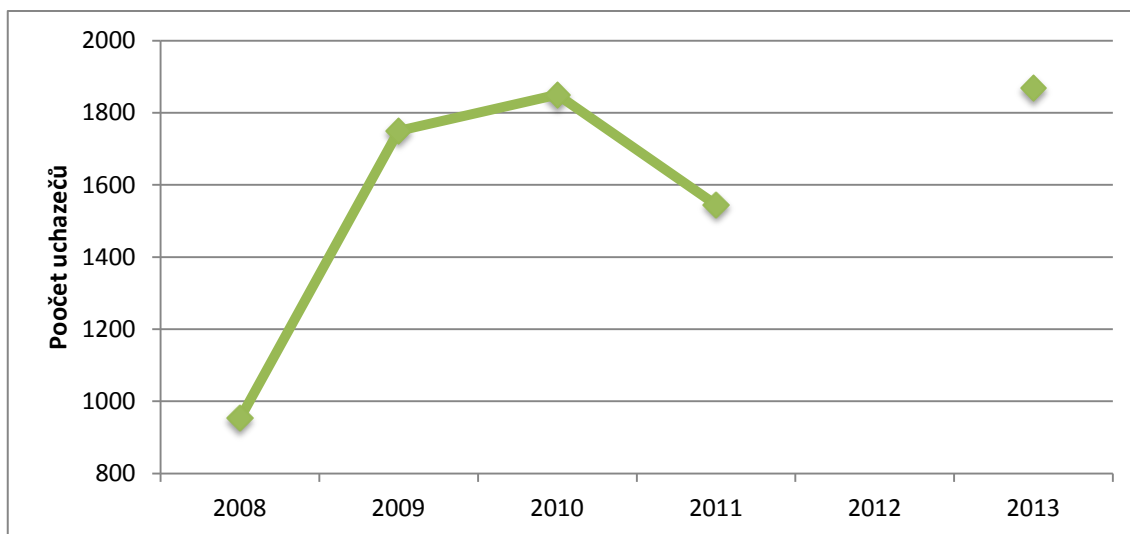
Mezi základní problémy v této oblasti lze zařadit nedostatek finančních prostředků pro rozvoj podnikání a chybějící podpora malých podnikatelů. Dále se snižuje zájem o tradiční řemesla (praktické obory, zejména na středních odborných školách) a chybí tak zaměstnanci na tyto pozice. Tento trend je zaznamenán v celé ČR. Dochází i k odchodu mladých a vzdělaných lidí do měst, díky lepším pracovním podmínkám i například a rozšířené nabídce ubytování.

V souvislosti s přehledem hlavních zaměstnavatelů na území MAS je nutné se zabývat i problematikou zaměstnanosti a přinést přehled o vývoji v této oblasti v rámci sledovaného období.

Počet uchazečů o zaměstnání na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 zaznamenal kolísavý vývoj. V letech 2008 – 2010 dochází ke zvýšenému počtu uchazečů o zaměstnání, rozdíl v těchto letech činí 897 uchazečů, což je téměř dvojnásobek. Tento vývoj je přisuzován celosvětové hospodářské krizi, kdy se v tomto období souběžně zvýšila i nezaměstnanost. K mírnému snížení dochází v roce 2011, ale v následujícím období počet uchazečů opět stoupá. Počet uchazečů v roce 2012 nebyl

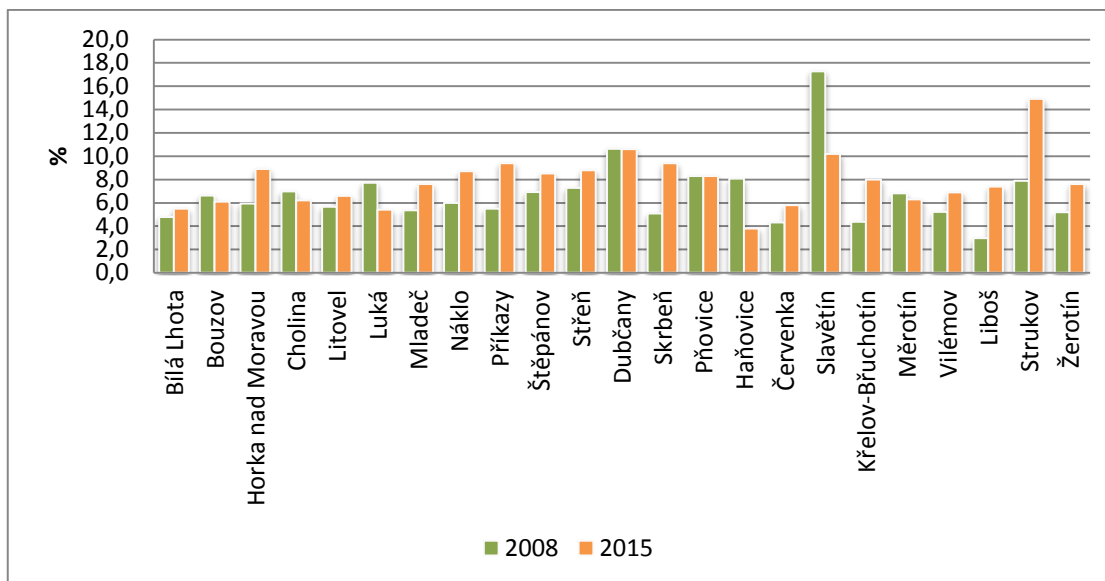
dostupný ani na ČSÚ ani portálu MPSV kvůli sociální reformně, takže bohužel tento rok nemohl být do analýzy zahrnut.

Obr. 10 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání n území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Míra nezaměstnanosti na území MAS Moravská cesta je v roce 2009 a 2010 nejvyšší od roku 2008, s hodnotou 12,7 % a ve srovnání s Olomouckým krajem je vyšší o cca 2 %. Ale v následujících letech dochází k opačnému vývoji a nezaměstnanost v jednotlivých obcích klesá a průměrně se na území MAS do roku 2011 sníží na hodnotu 10,5 %. V roce 2012 je ukončeno sdělování údajů ze strany MPSV, jelikož byla vytvořena nová metodika výpočtu nezaměstnanosti. Dle aktuálních údajů z MPSV z března roku 2015 se průměrná míra nezaměstnanosti na území MAS pohybuje na hodnotě 7,9 %, což je nižší míra, než za Olomoucký kraj, ve kterém se pohybuje na 8,5 %.

Detailní přehled o míře nezaměstnanosti v jednotlivých obcích v roce 2008 a 2015 poskytuje následující obrázek, z něhož je patrné, že největší míra nezaměstnanosti je v obou letech dosahována v obcích Dubčany, Slavětín a Strukov. Jedná se o obce nižším počtem obyvatel a nízkou úrovní vzdělání. V ostatních případech se nezaměstnanost drží pod hranicí 10 %.

Obr. 11 Vývoj počtu nezaměstnanosti v jednotlivých obcích na území MAS Moravská cesta (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Souhrnem lze konstatovat, že v oblasti podnikání a nezaměstnanosti na tom území MAS Moravská cesta není nejhůře. Samozřejmě bude nutné dále pracovat na zlepšení situace na trhu práce, například prostřednictvím příchodu nových investorů a také se lépe zapojit do spolupráce s místními školami, především se středním odborným učilištěm v Litovli a povzbudit zájem o klasická řemesla, která budou v budoucnu mizet.

6 Vyhodnocení čerpání dotačních prostředků a podpořených projektů na území MAS Moravská cesta

MAS Moravská cesta v listopadu roku 2007 vypracovala Integrovanou strategii rozvoje území 2007 – 2013, která se dělila na část analytickou a návrhovou. Právě v návrhové části byly navrženy vize, priority, opatření a aktivity pro dané území pro následující období. Ovšem, aby MAS mohla čerpat prostředky z programu LEADER, musela vypracovat dle dané metodiky Strategický plán LEADER a nazvala jej „Hanáci se rozkévale – včil ovidíte” a během období 2008 – 2013 probíhala každoročně jeho průběžná aktualizace. V rámci toho dokumentu byly stanoveny tzv. fiche neboli opatření, která jsou v souladu se SPL a vymezují oblast podpory pro konečné žadatele o dotaci. Pro každou fichi jsou stanoveny cíle, které mají naplnit realizované projekty, tyto cíle musí souběžně naplňovat i stanovené cíle v rámci SPL. Součástí každé fiche je i popis jejího charakteru, tedy vymezení, jaké tematické oblasti se věnuje a každá je také přiřazena k opatření/podopatření PRV.

MAS si na počátku stanovila čtyři opatření v této podobě:

- Fiche 1: Kvalitnější život v našich obcích
  - Oblast podpory: PRV III.2.1.1. Obnova a rozvoj vesnic
- Fiche 2: Na venkově se bude žít lépe
  - Oblast podpory: PRV III.2.1.2. Občanské vybavení a služby
- Fiche 3: Od Bouzova vítr věje...v Pomoraví se něco děje
  - Oblast podpory: PRV III.1.3.2. Ubytování, sport
- Fiche 4: Cesta k oživení Litovelska a Pomoraví
  - Oblast podpory: PRV I.1.1.1. Modernizace zemědělských podniků

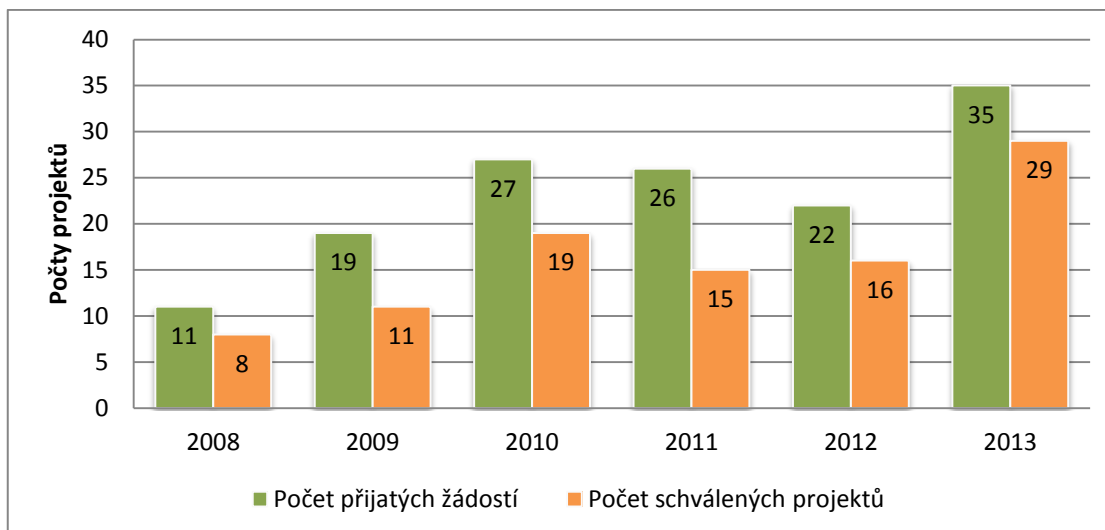
Po první aktualizaci dokumentu v roce 2009 a druhé v roce 2010 byly přidány tyto dvě opatření:

- Fiche 5: Budoucnost regionu je v našich tradicích
  - Oblast podpory: PRV III.2.2. Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
- Fiche 6: Rozvíjíme řemesla a živnosti
  - Oblast podpory: PRV III.1.2. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje

První výzva k předkládání žádosti byla vypsána dne 15. července roku 2008 a jednalo se projekty spadající do fiche 2 a 4 a poslední výzva se konala 29. dubna roku 2013. Za období 2008 – 2013 bylo vypsáno celkem 10 výzev a přijato 140 žádostí o dotaci, z nichž uspělo a následně bylo realizováno celkem 98 projektů. Úspěšnost žadatelů byla v tomto případě 70 %. Z hlediska alokace finančních prostředků se poskytnutá dotace ze strany MAS na úspěšné projekty vyšplhala na celkovou hodnotu 38 033 273 Kč.

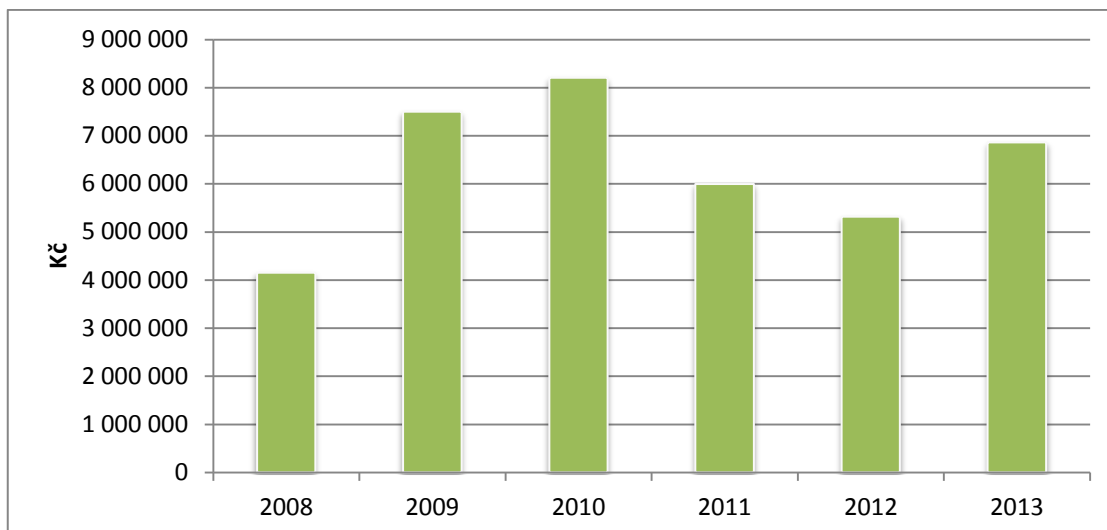
Je nutné zmínit, že bodovací kritéria, na základě kterých, byly jednotlivé projekty hodnoceny, se před každou výzvou zveřejnily a také upravovaly. Lze tedy usuzovat, že ovlivnily strukturu žadatelů i počty projektů.

Vývoj počtu podaných žádostí a vybraných realizovaných projektů má od roku 2008 zvyšující se tendenci. V prvních dvou letech nepřesáhne počet podaných žádostí, ani počet vybraných projektů k realizaci hodnotu 20. Až rokem 2010 narůstá zájem o poskytnutí dotace a počet podaných žádostí se dostává na hodnotu 27, což je v porovnání s rokem 2008 nárůst o 145 %. V roce 2012 je vidět mírný pokles v počtu přijatých i realizovaných projektů, což lze přisoudit, již zmíněným bodovým kritériím, které v tomto roce nezvýhodňovaly projekty NNO. Největší zájem ze strany žadatelů byl zaznamenán roku 2013, tedy v poslední výzvě, kde se o poskytnutí dotace ucházelo celkem 35 žadatelů a úspěšných jich bylo 29, což je také nejvyšší dosažená úspěšnost (83 %) ve srovnání s ostatními roky. Tento jev lze přisoudit blížícímu se konci programového období a snaze realizovat projekty za finanční podpory MAS.

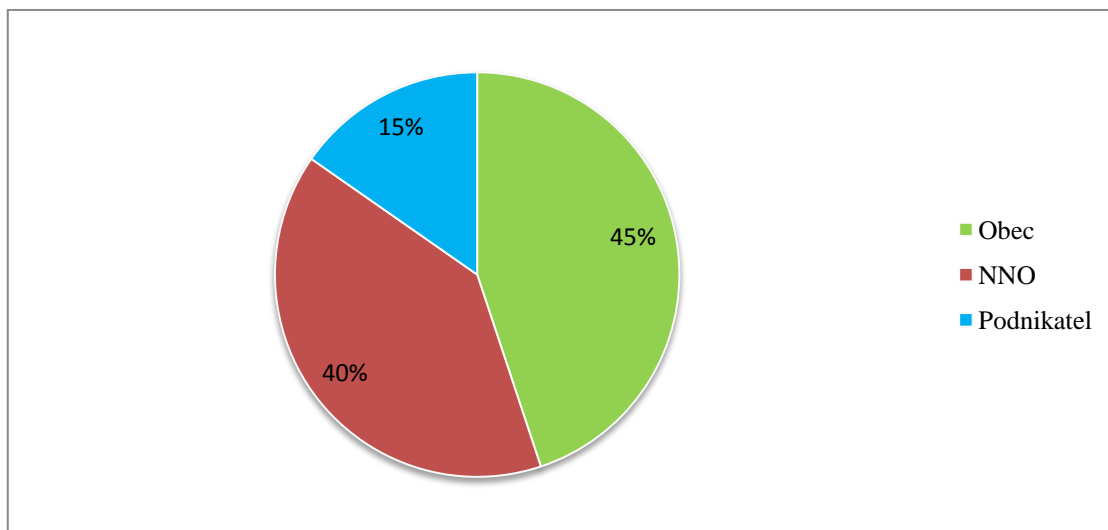
Obr. 12 Počet přijatých žádostí a schválených projektů ze strany MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Celková výše poskytnutých dotací se v jednotlivých letech liší v závislosti na počtu realizovaných projektů a také počtu vyhlášených výzev. Nejvyšší objem finančních prostředků na realizaci projektů byl poskytnut v roce 2008 a jednalo se o částku 4 152 457 Kč. Příčinou je nízký počet projektů, které byly v rámci 1. výzvy přijaty. V dalších letech se alokované dotace zvýšily téměř o dvojnásobek a v letech 2009 a 2010 bylo rozděleno kolem 8 miliónů Kč mezi oprávněné žadatele. V dalších letech 2011, 2012 a 2013 se roční poskytnutá dotace pohybovala kolem šesti miliónů Kč, i když v roce 2013 bylo realizováno nejvíce projektů, jejich rozpočtové náklady nebyly tak vysoké, jak u projektů v roce 2010 (nejvíce nákladné byly projekty na vytvoření Relax parku v Luké, vytvoření odpočinkové plochy na ulici Severní v Litovli a oprava střechy kostela v Bílé Lhotě). Detailní přehled alokovaných finančních prostředků v rámci daných výzev i jednotlivých fichí poskytuje tabulka v Příloze 6.

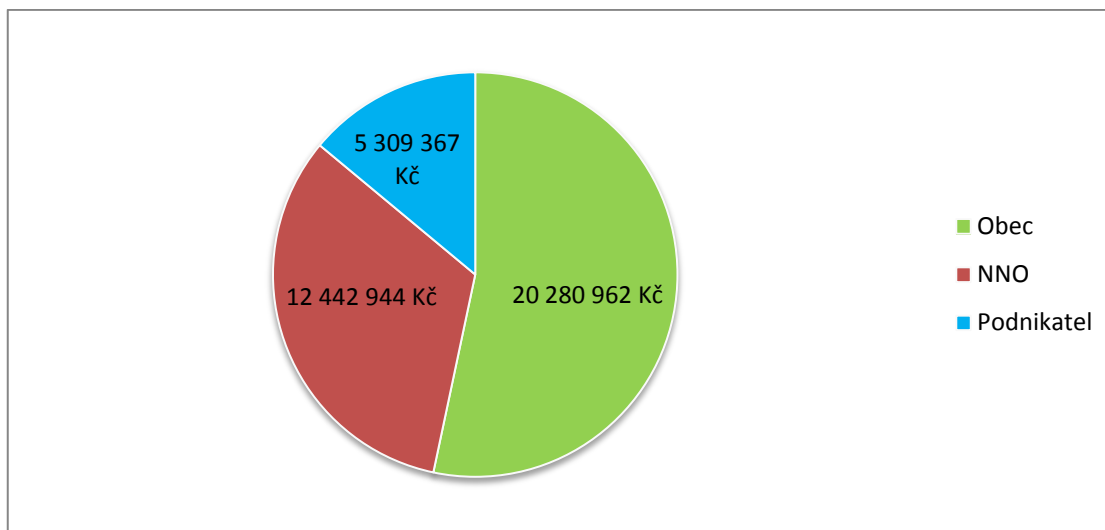
Obr. 13 Výše přidělených dotací ze strany MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013
(Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Žádosti o dotaci podávaly jednotlivé subjekty z veřejného, neziskového a podnikatelského sektoru. Nejvíce projektů bylo realizováno ze strany obcí a celkově tvoří 45 %. Podobného výsledku dosáhly i NNO, jejichž projekty tvoří 40 % ze všech realizovaných projektů. Nejméně aktivní v tomto ohledu byli soukromí podnikatelé, kteří celkem realizovali pouze 15 projektů a na celkovém počtu se podílejí pouhými 15 %. Na základě tohoto výsledku by bylo dobré se zamyslet nad zlepšením komunikace a zvyšování povědomí o existenci MAS u soukromých podnikatelů, působících na tomto území, jelikož to pro ně může být šance pro rozvíjení jejich činnosti a získání prostředků pro modernizaci či koupi nového vybavení. Pro území by to byla další příležitost k jeho propagaci v souvislosti s působením tradičních řemesel či tradičních produktů, které jsou pro tuto oblast typické.

Obr. 14 Podíl realizovaných projektů dle typu žadatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Jak z předchozího vyplývá, nejvíce financí plynulo na obecní projekty a celková částka dosáhla 20 280 962 Kč. Tyto prostředky byly nejčastěji použity na zvelebení obce, na zlepšení její občanské vybavenosti. Tyto aktivity byly finančně náročnější, než ty, které prováděly dané NNO. Dalších 12 442 944 Kč získaly subjekty, spadající do kategorie NNO, mezi nejčastější žadatele v této oblasti lze řadit TJ Sokol, sbory dobrovolných hasičů a církevní organizace. Soukromí podnikatelé získali na realizaci svých projektů celkovou dotaci v částce 5 309 367 Kč. Dotaci získali především jednotlivci pro rozšíření svých podnikatelských aktivit, ale oprávněnými a úspěšnými žadateli byla i Zemědělská družstva.

Obr. 15 Celkové přidělené dotace dle typu žadatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Jak již bylo zmíněno, jednotlivé realizované projekty spadají svým zaměřením do daných fichí vytvořených ze strany MAS v návaznosti na opatření PRV. Nejvíce projektů bylo realizováno ve fichi 2, která měla zlepšit oblast občanského vybavení a služeb, ale také vytvoření zázemí pro aktivity spolkové, sportovní, kulturní, environmentální, společenské či církevní na území MAS. Celkový počet projektů realizovaných v této fichi dosáhl hodnoty 51, což znamená, že polovina projektů z celkového počtu 98 byla zaměřena na zlepšení postavení obcí jako poskytovatelů základních služeb pro obyvatelstvo a podporu neziskových organizací, prostřednictvím zlepšení zázemí pro výkon jejich činností. Žadateli o dotaci byli v tomto případě jednotlivé obce i NNO.

Fiche 1 měla podobné zaměření jako předchozí zmiňované opatření, ale jejím cílem bylo primárně zlepšení technické a dopravní infrastruktury a celkový vzhled obcí. V rámci tohoto opatření bylo realizováno celkem 20 projektů zaměřených především na opravu chodníků a vozovky či úpravu veřejného prostranství. V tomto případě byly převažujícími realizátory projektů obce a ve dvou případech se objevily NNO.

Zcela jiné zaměření měla fiche 3, která se věnovala podpoře cestovního ruchu a jejím cílem byla modernizace či zlepšení zázemí pro rozvoj cestovního ruchu na území MAS vybudováním nových možností například pro ubytování. Spadá sem i propagace

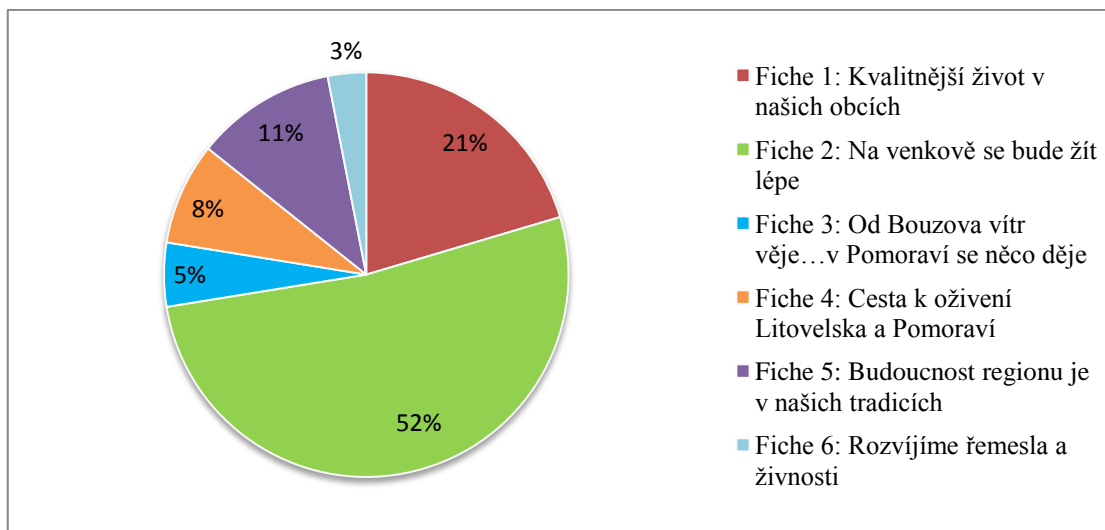
a zmapování místních kulturních a přírodních památek či jiných atrakcí. Celkem bylo v rámci toho opatření realizováno pět projektů ze strany soukromých podnikatelů. Příkladem je vybudování vodáckého zařízení na řece Moravě a vytvoření nových ubytovacích kapacit, stejně jako zbudování Vodáckého světa ve městě Litovel, kde je nyní vytvořeno zázemí pro vodáky a poskytována řada různých doprovodných služeb.

Dalším opatřením byla fiche 4 zaměřená na rozvoj a modernizaci zemědělských podniků a celkem bylo v této rovině podpořeno osm projektů realizovaných prostřednictvím soukromých podnikatelů mezi, které lze zařadit i ZD a peníze směřovaly většinou na nákup techniky určené k zemědělským činnostem a rozvoji jejich podnikání.

Fiche 5 se ve své podstatě také věnovala rozvoji cestovního ruchu, ale v jiné rovině. Zaměřovala se především na obnovu či ochranu kulturního dědictví venkova a lidových tradic. Nejednalo se jen o obnovu památek, ale i vybudování nových výstavních expozic a muzeí. Tato podpora je samozřejmě spojená i s rozvojem cestovního ruchu. V tomto ohledu bylo realizováno celkem 11 projektů a tímto počtem se řadí na třetí místo za fichi 2 a 1. Hlavními subjekty realizace byly církevní organizace a v některých případech i obce. Jednalo se především o opravu kostelů na území MAS.

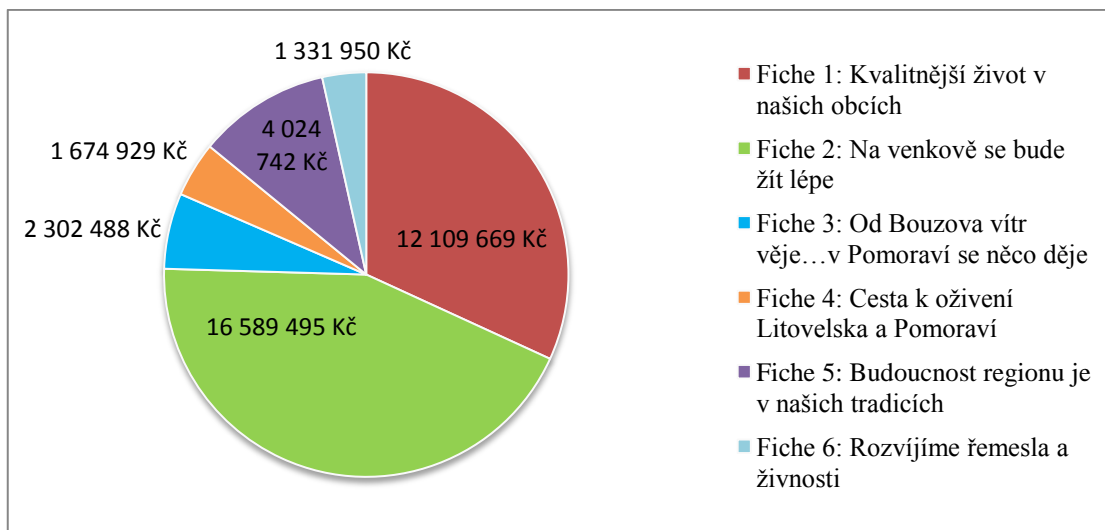
Poslední opatření se věnovalo rozvíjení malých podniků na území MAS. Především měli být podporováni místní výrobci či poskytovatelé služeb. Z hlediska realizovaných projektů se tato fiche jeví jako nejméně využitá, jelikož celkový počet projektů dosáhl hodnoty tři, což znamená, že pouze tři podnikatelé z území MAS projeví zájem o získání finanční podpory z této oblasti.

Souhrnem lze říci, že 73 % realizovaných projektů (fiche 1 a 2) bylo zaměřeno na zlepšení kvality života v obcích, převážně venkovských a jejich zatraktivnění pro možné budoucí příchozí obyvatele. Toto by mělo být hlavní prioritou každé MAS. Projekty věnující se oblasti cestovního ruchu, jejichž cílem bylo přilákat co nejvíce návštěvníků a zlepšit tak ekonomickou situaci daných obcí, tvořily celkem 16 % (fiche 3 a 5). Zbytek projektů zaměřených na podporu podnikání a rozvoji řemesel na území MAS dosahuje pouze 11 %.

Obr. 16 Podíl realizovaných projektů dle typu fiche v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Na následujícím obrázku je zobrazena finanční stránka realizovaných projektů dle daných typů fichí. Nejvyšší přidělené prostředky směřovaly do fiche 1 a 2 a je to z důvodu toho, že v rámci těchto dvou opatření bylo realizováno nejvíce projektů. Konkrétně byla na projekty realizované v rámci fiche 2 přidělena dotace v hodnotě přes 16 miliónů Kč, v rámci fiche 1 byla o něco nižší, ale přesto vysoká a konkrétně přes 12 miliónů Kč. V ostatních typech fichí se alokované částky pohybují v rozmezí 1 – 2 miliónů Kč, pouze v oblasti ochrany kulturního dědictví je částka nepatrně vyšší a to přes 4 milióny Kč.

Obr. 17 Celková přidělená dotace dle typu fiche v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Ze zjištěných poznatků lze vyvodit, že nejvíce úspěšná nebo spíše efektivní byla fiche 2, jak z hlediska počtu realizovaných projektů, tak s ohledem na výši vynaložených finančních prostředků. Naopak nejméně úspěšná a využívaná byla fiche 6, což vyplývá především z jejího zaměření na řemesla, jelikož soukromí podnikatelé realizovali své projekty nejčastěji prostřednictvím fiche 3 zaměřené na cestovní ruch a fiche 4, která podporovala oblast zemědělství.

MAS Moravská cesta naplánovala pro každý typ fiche procentuální podíl přidělených prostředků. Na základě zhodnocení skutečných alokovaných financí do každé fiche bylo vyhodnoceno, zda byl splněn daný plán.

Tab. 5 Plánované a skutečné podíly přidělených finančních prostředků v rámci daných typů fichí v letech 2008 - 2013

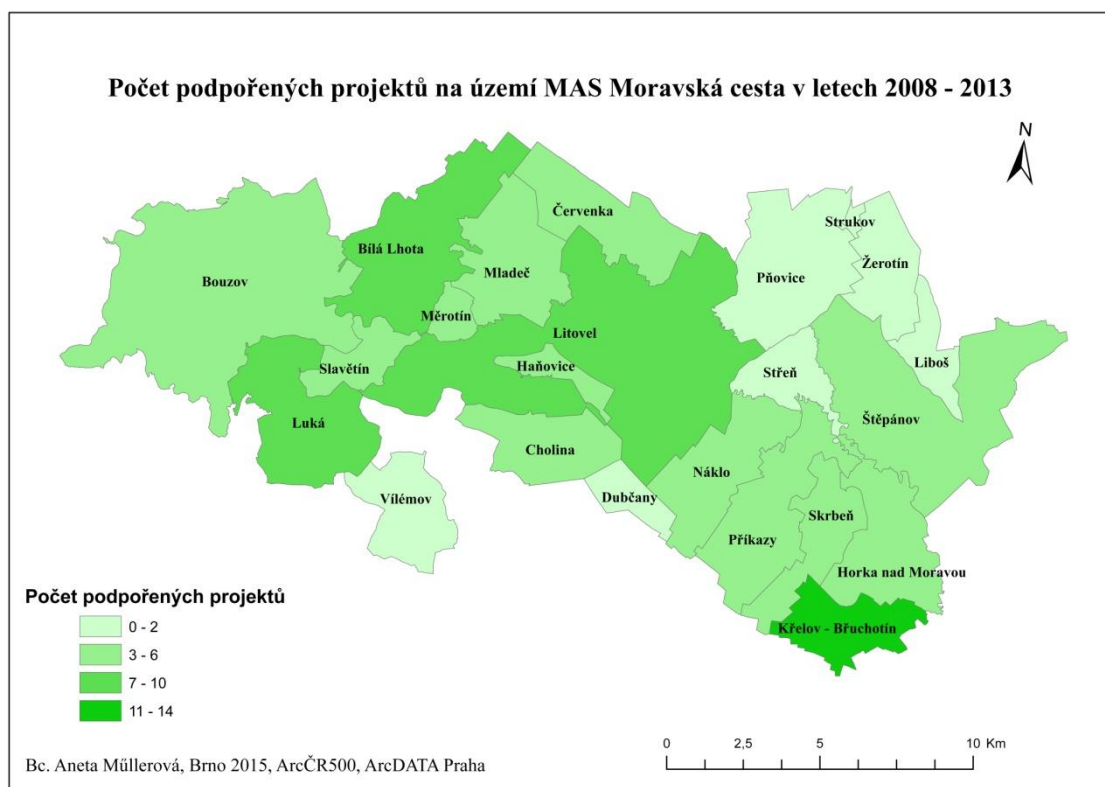
	F1	F2	F3	F4	F5	F6
skutečný podíl %	32	44	6	4	11	4
plánovaný podíl %	34	45	3	5	10	3

(Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Z tabulky výše vyplývá, že v rámci všech fichí byla téměř splněna naplánovaná alokace finančních prostředků. Jediný větší rozdíl mezi plánovanou a skutečnou alokací byl zaznamenán v rámci fiche 3, kde rozdíl činí tři procentní body.

6.1 Přehled čerpání dotačních prostředků a podpořených projektů na území jednotlivých členských obcí

Po souhrnné analýze celkového území MAS Moravská cesta z hlediska podaných žádostí a realizovaných projektů doplněné o finanční stránku těchto aktivit a zhodnocení aktivity jednotlivých typů žadatelů se nyní dostáváme k detailnější analýze území, která se vztahuje přímo na aktivitu jednotlivých členských obcí i soukromých a neziskových subjektů působících na jejich území.

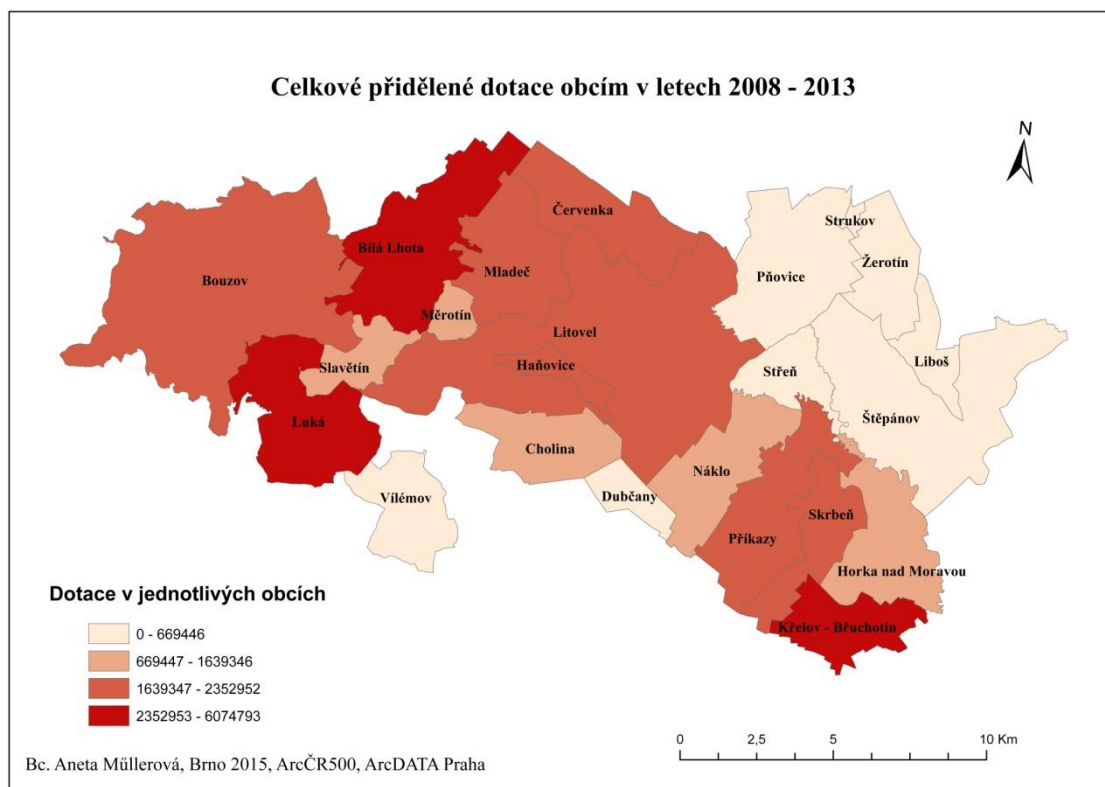

Obr. 18 Přehled počtu podpořených projektů v obcích na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)

Jak již bylo, zmíněno celkem bylo podpořeno na území MAS 98 projektů za období 2008 – 2013. Obrázek výše detailně zobrazuje počty jednotlivých projektů realizovaných v obcích a vyplývá z něj, že neaktivnější se v tomto ohledu stala obec Křelov – Břuchotín. Zde bylo realizováno celkem 14 projektů, z nichž 10 bylo realizováno v rámci fiche 2 a převážně ze strany NNO. Dalšími obcemi, které lze zařadit mezi velice aktivní patří Litovel, Bílá Lhota a Luká. Ve všech zmíněných obcích stojí také za realizací projektů především NNO nebo soukromí podnikatelé. Největší

zastoupení obcí bylo v rovině 3 – 6 realizovaných projektů, zde se objevilo 12 obcí, což je polovina z celkového počtu 23. Naopak nejméně aktivní z pohledu realizace projektů byla skupina obcí, do které spadají Dubčany, Liboš, Pňovice, Strukov, Střeň, Vilémov a Žerotín. Z těchto zmíněných obcí je na tom nejlépe Střeň, kde byly realizovány alespoň dva projekty ze strany NNO a obce. V ostatních proběhla realizace pouze jednoho nebo žádného projektu, z tohoto důvodu byly zařazeny v další kapitole mezi neaktivní obce a vytvořen návrh projektových záměrů, o které by byl v rámci těchto obcí zájem na jejich realizaci v rámci dalšího programového období.

Z mého pohledu je důležitější počet realizovaných projektů na daném území, jelikož i projekt malého rozsahu může přinést dané obci určitý benefit ať v rovině cestovního ruchu nebo zlepšení kvality života v obci. I přesto, je vhodné uvést, kolik finančních prostředků bylo za strany MAS alokováno do území jednotlivých obcí.

Obr. 19 Přehled celkových přidělených dotací obcím na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)

Nejvyšší rozsah finančních prostředků byl alokovan do obce Křelov – Břuchotín a celková přidělená dotace dosáhla hodnoty 6 074 793 Kč. Výše této částky se odvíjí od

nejvyššího počtu realizovaných projektů ve srovnání s ostatními obcemi. Všechny realizované projekty nedosáhly na dotaci nižší, než 200 000 Kč. Nejnákladnějším projektem v této obci bylo vybudování víceúčelového hřiště, jehož celkové výdaje činily 2 096 046 Kč a celková přidělená dotace ze strany MAS činila 50 % (přesně 1 045 017 Kč).

Do kategorie nejvyšší přidělené dotace kromě obce Křelov – Břuchotín, patří ještě dvě obce. Bílá Lhota, která obdržela celkovou dotaci za sledované období ve výši 4 576 238 Kč a nejvíce nákladné byly projekty na opravu dvou kostelů umístěných v Bílé Lhotě a poté v její místní části Řimicích. Obec Luká získala celkově na realizaci svých projektů částku 3 806 141 Kč, kdy téměř 2 milióny z této částky byly přiděleny na realizaci projektu Obnova a rozvoj vesnice Luké a vybudování Relax parku v Luké.

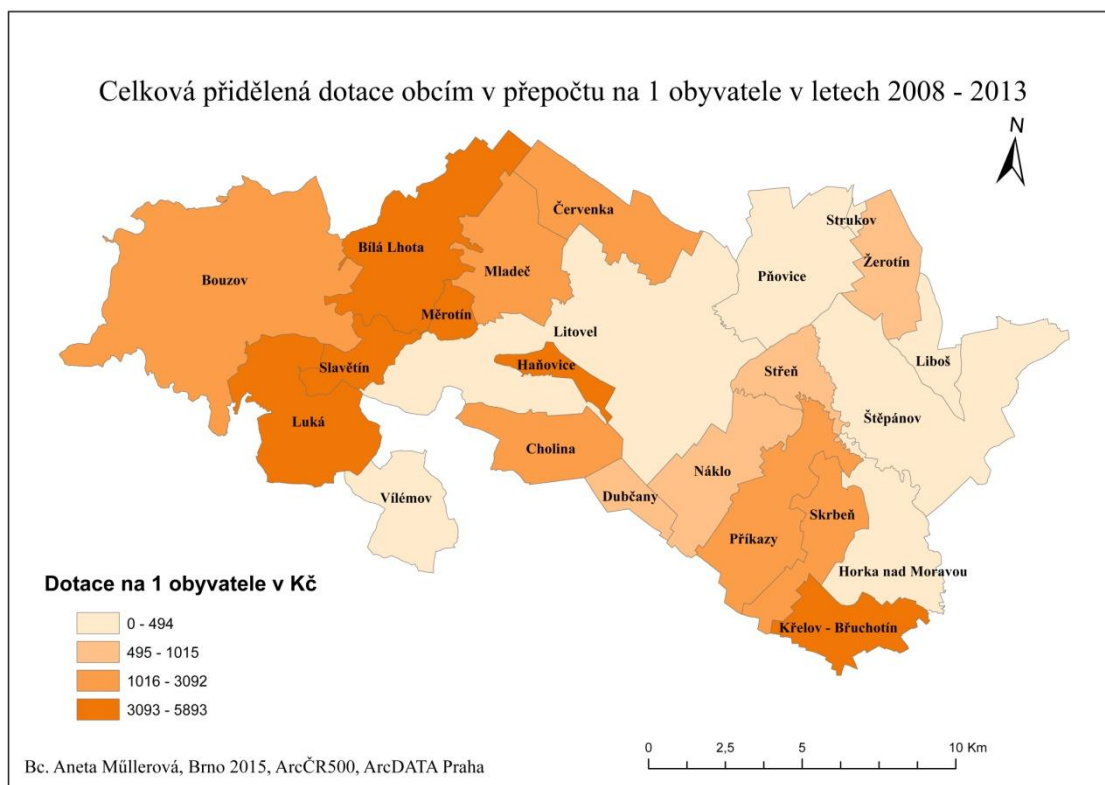
Skupina obcí, která získala celkovou výši dotace v rozmezí cca 1 600 000 – 2 300 000 čítá celkem 7 obcí, které realizovaly 3 – 7 projektů. Je vidět, že rozmezí počtu projektů je široké, což znamená, že i nízký počet realizovaných projektů mohl dosáhnout obdobné výše dotace jako větší počet realizovaných projektů. Záleželo tedy především na nákladovosti daných projektů a prioritách daných obcí. Například obec Příkazy, která realizovala pouze tři projekty (celková dotace na území činila 1 985 346 Kč), se do této skupiny dostala díky obdržené dotaci na opravu vozovky ve výši 1 304 274 Kč a pro srovnání město Litovel, které uskutečnilo celkem 7 projektů, tedy dvakrát více, než obec Příkazy a celková přidělená dotace dosáhla výše 2 192 740 Kč.

Další skupinu tvoří pět obcí, které realizovali 5 – 4 projektů a celková výše dotace na jejich území přesáhla 1 milión korun, pouze u obce Horka nad Moravou byla celková částka ve výši 837 335 Kč, ale přesto zde bylo realizováno 5 projektů zaměřených především na kvalitu života v obci.

Poslední kategorii tvoří celkem 8 obcí, které realizovaly od 0 do maximálně 3 projektů na svém území. Nejvíce přínosná z této kategorie se dle mého názoru jeví obec Štěpánov, která realizovala celkem tři projekty zaměřené přímo na zlepšení občanské vybavenosti a celková alokovaná dotace do této obce činila 669 446 a také obec Střeň,

kteřá vybudovala dětské hřiště a přispěla k ochraně kulturního dědictví opravou pomníku Obětem světových válek.

Souhrnem lze konstatovat, že celková výše dotací přidělená jednotlivým obcím se odvíjí jak od počtu realizovaných projektů, tak především od jejich finanční náročnosti. Proto bylo vhodné zpracovat, jak se jednotlivé alokované finanční prostředky promítly ve vztahu k počtu obyvatel žijících na daném území.

Obr. 20 Přehled přidělených dotací obcím v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)

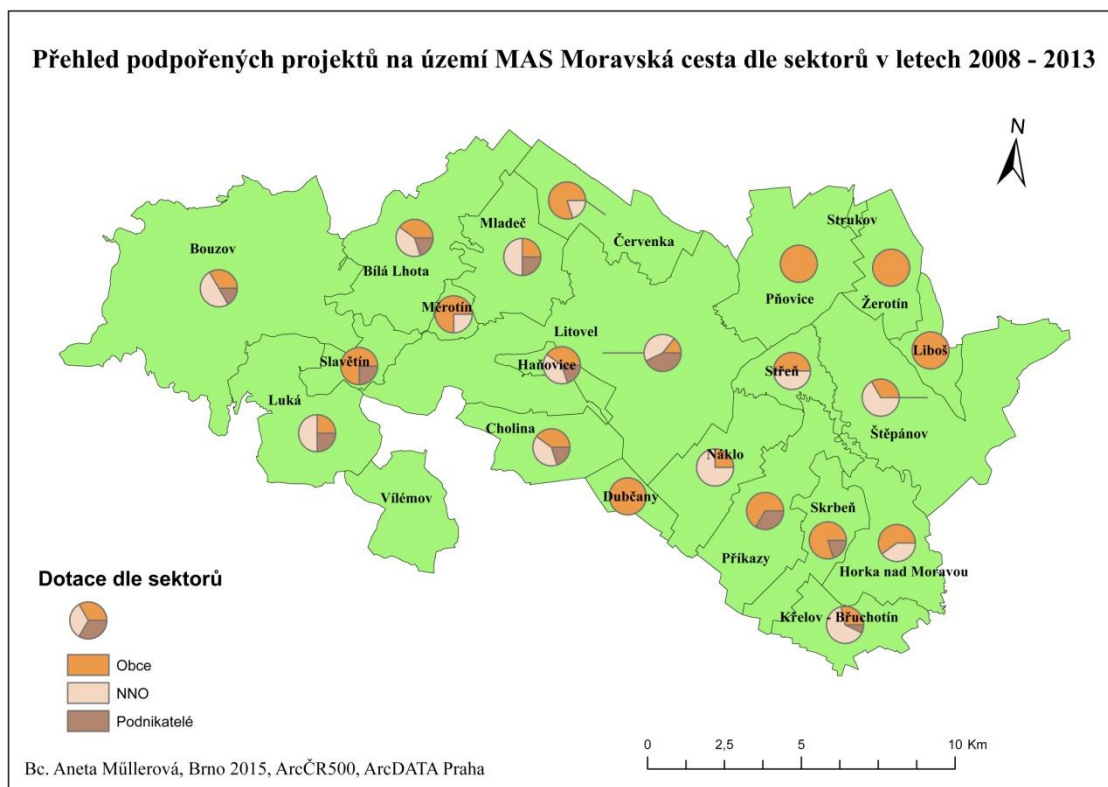
Po přepočítání celkové získané dotace dané obce na 1 obyvatele se jako nejúspěšnější jeví tyto obce: Bílá Lhota (4 071 Kč/obyv.), Haňovice (3 909 Kč/obyv.), Křelov – Břuchotín (3 640 Kč/obyv.), Luká (4 653 Kč/obyv.) Měrotín (7 319 Kč/obyv.), Slavětín (5 563 Kč/obyv.). Je to z důvodu toho, že v těchto obcích je nízký počet obyvatel, ale v případě obce Bílá Lhota, Luká a Křelov – Břuchotín k tomu přispěl i vysoký počet realizovaných projektů a s tím související i vyšší míra poskytnutých dotačních prostředků.

V další skupině, která má ještě relativně vysoký příjem dotací na obyvatele, se objevuje celkem 6 obcí, které mají podobnou výši získaných dotací, ale jsou to již obce s vyšším počtem obyvatel začínajícím na 700. V tomto případě se na nejlepším místě vyskytla obec Mladeč, která má 761 obyvatel a získala celkovou dotaci 2 352 952 Kč, poté připadá na 1 obyvatele 3 092 Kč. Například obec Cholín má ještě o 7 obyvatel méně, ale získala nižší objem dotačních prostředků, takže zde připadá na 1 obyvatele 1 965 Kč.

Do poslední skupiny se řadí obce, které projekty nerealizovaly a je to například Strukov či Vilémov nebo byly schopné realizace maximálně dvou projektů, na které byla celková poskytnutá dotace nejčastěji okolo 300 000 Kč. Ovšem vyskytuje se zde i město Litovel, které zrealizovalo celkem 7 projektů a jeho dotace činila přes 2 000 000 Kč, ale z hlediska vysokého počtu obyvatel, které ve městě žije je tato částka nízká, jelikož dosahuje pouhých 222 Kč/obyv.

Nyní je důležité zmínit, kdo byl hlavním aktérem realizace jednotlivých projektů v daných obcích. Již dříve bylo uvedeno, že možnými žadateli o dotaci a realizátory projektů mohou být tři typy a to obce (veřejný sektor), soukromí podnikatelé (soukromý sektor) a NNO (neziskový sektor). Který typ žadatele byl nejúspěšnějším a neaktivnějším v dané obci nám ukazuje následující Obr. 21.

Obr. 21 Přehled podpořených projektů na území MAS Moravská cesta dle sektorů v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)

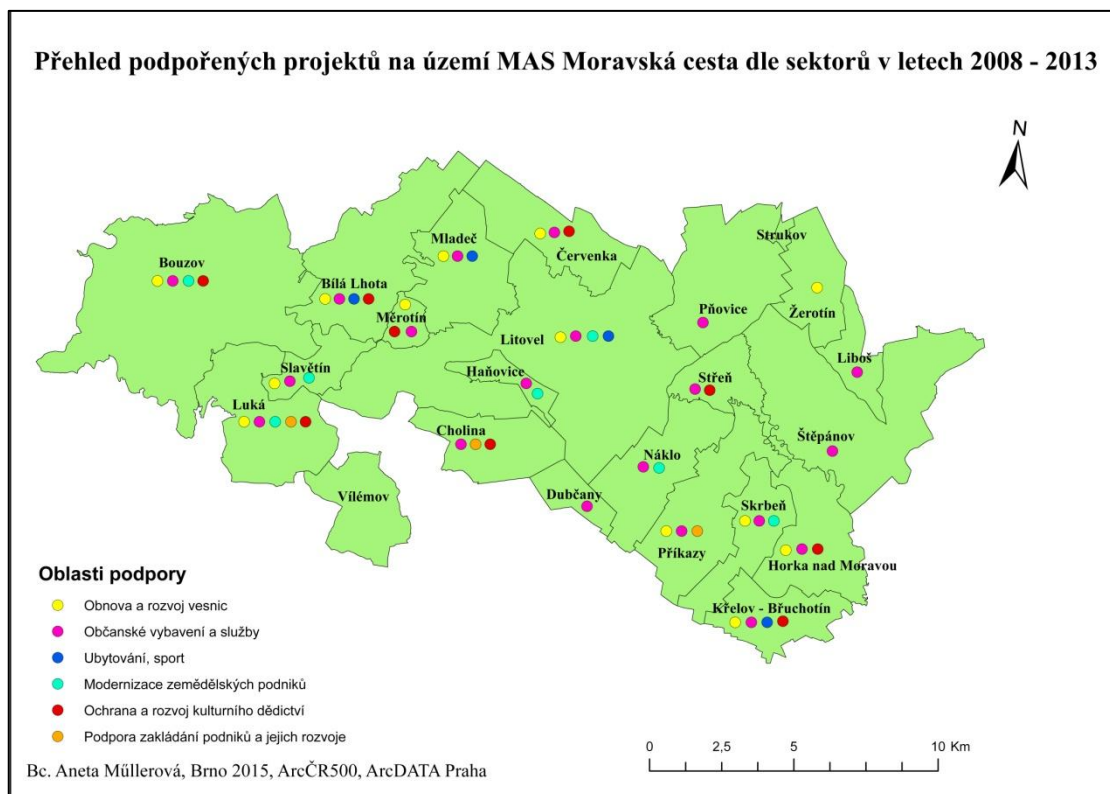
Ve všech členských obcích byla realizátorem alespoň jednoho projektu vždy obec (výjimku tvoří samozřejmě obce Strukov a Vilémov, kde nebyl realizován žádný projekt). Mezi území, ve kterých se objevují pouze projekty uskutečněné ze strany obce, patří Liboš, Žerotín, Pňovice, Dubčany. Jednalo se především o projekty spadající do fiche 2 a v případě Žerotína do fiche 1. Dubčany vybudovali dětské hřiště, obec Liboš vytvořila zázemí pro spolky, Pňovice zrekonstruovaly garáž SDH a Žerotín se zaměřil na obnovu zeleně a zlepšení technické infrastruktury v obci. Vyšší aktivita ze strany veřejného sektoru byla zaznamenána také u obcí Červenka, Skrbeň, Příkazy, Horka nad Moravou, Slavětín, Měrotín. Příčinou je malá velikost obcí, ve které nepůsobí ve velkém počtu soukromí podnikatelé a počet NNO je také omezený.

Na druhou stranu byla zaznamenána u některých obcí vysoká aktivita ze strany NNO. Dominantní postavení měl neziskový sektor v obci Křelov – Břuchotín, jehož prostřednictvím se uskutečnilo 9 projektů. Všechny projekty byly realizované v rámci fiche 2, kromě projektu na rozšíření expozice muzea v pevnosti Fort Křelov (fiche 5).

Realizátory byly tyto subjekty: Sagittaria, Sokol, SDH, Římskokatolická farnost, Fortový věnec. Velmi aktivní byly spolky i v obcích Bouzov, Luká, Mladeč, Náklo a Štěpánov. Například Pony klub působící v Olešnici a spadající pod správu Bouzova se zaměřil na zlepšení zázemí spolku. V Luké se organizace Speranza věnovala dovybavení společenského a vzdělávacího centra a v Mladči realizoval spolek Přátelé Sobáčovského rybníka dva projekty. První byl zaměřen na zlepšení zázemí pro rekreaci u rybníka a druhý se věnoval vytvoření herního koutu pro děti. V Nákle byli velice aktivní členové Sokola, kteří zrekonstruovali vnitřní prostory Sokolovny, a zajistili závlahový systém pro fotbalové hřiště. Ve Štěpánově byla také zrekonstruována Sokolovna ze strany TJ Sokol, ale zapojil se i Český svaz chovatelů, který díky dotaci mohl pořídit nové výstavní klece pro králíky a zajistil tak lepší vybavení pro budoucí pořádání výstav.

Soukromý sektor (podnikatelé) nebyl v rámci realizace projektů příliš aktivní. Nejvíce projektů ze strany soukromých podnikatelů bylo realizováno ve městě Litovel, celkem tři. Důležité bylo vybudování Vodního světa v Litovli. Do té doby ve městě zcela chyběl vodácký kemp a jakékoliv zázemí pro vodáky. Byl to důležitý projekt, jelikož vodní turistika je v Litovli hlavním oblastí cestovního ruchu. Aktivním podnikatelem byla i paní Jarmila Friebová, která vybuodovala také vodácké zařízení i s ubytovacími kapacitami v obci Nové Mlýny (spadají do působnosti Bílá Lhota). Další projekty, které uskutečnili podnikatelé, byly většinou zaměřeny na nákup zemědělské techniky.

Na následujícím Obr. 22 je vyobrazeno v jakých oblastech podpory jednotlivé obce realizovaly své projekty. Již výše bylo uvedeno, že na území MAS Moravská cesta bylo vytvořeno pro období 2008 – 2013 šest oblastí podpory, které představovaly jednotlivé fiche.

Obr. 22 Přehled podpořených projektů na území MAS Moravská cesta dle daných oblastí podpory v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)

Nejvíce projektů bylo realizováno v rámci podpory Občanské vybavení a služby (Fiche 2). Zde realizovaly všechny obce alespoň jeden projekt, výjimku tvoří pouze obec Žerotín. V této oblasti podpory bylo dominantní postavení obce Křelov – Břuchotín, která zde uskutečnila celkem 10 projektů z celkových 14. Projekty byly zaměřené především na zlepšení, zkvalitnění či modernizaci veřejných budov (sokolovna, základní škola) a také zkvalitnění zázemí pro spolkovou činnost či vybudování dětských hřišť a sportovišť. V této oblasti podpory byl realizován projekt věnující se dovybavení lesního dětského klubu Bažinka (celkové výdaje projektu činily 106 411 Kč a byla poskytnuta dotace ve výši 94 802 Kč) v obci Horka nad Moravou. Zmiňují jej z důvodu toho, že školka se stala velmi oblíbenou a žádanou, a dokonce ji navštěvují i děti z krajského města Olomouc.

Oblast zaměřující se na Obnovu a rozvoj vesnic zastřešuje také velké množství realizovaných projektů, ale zájem nebyl tak vysoký, jak u předešlé podpory. Celkem realizovalo v této oblasti své projekty 13 obcí, mezi něž byla rozdělena dotace

12 109 669 Kč. Konkrétně se jednalo o projekty věnující se opravě chodníků, vozovky či zbudování modernějších zastávek, ale také vytvoření nových zelených ploch či rekonstrukci veřejných prostranství.

Oblastí, o kterou byl také vyšší zájem, byla Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, sem se zapojilo celkem osm obcí a předmětem projektů byla oprava kostelů, v jednom případě rozšíření muzea (Křelov) a oprava pomníku (Střeň).

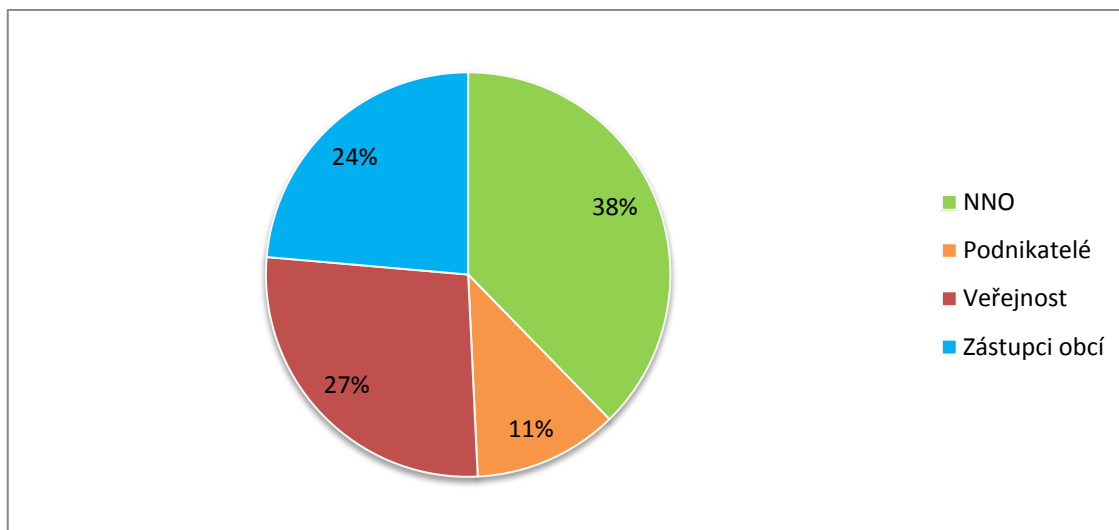
Ostatní oblasti podpory nebyly zdaleka tak úspěšné jako zmíněné výše, proto se jim nebudu detailněji věnovat. Souhrnem bych ještě zmínila, že žádná obec nevyužila všechny oblasti podpory. Pouze obec Luká realizovala projekty v pěti oblastech podpory a vynechala pouze oblast věnující se sportu a ubytování.

7 Návrh možných opatření pro doposud neaktivní obce

Cílem této kapitoly je navrhnout možná opatření, která by vedla k zapojení dosud málo aktivních obcí v žádosti o dotace. Informace a poklady byly získány na základě veřejných projednání (od května do června roku 2014), která probíhala v rámci přípravy Integrované strategie rozvoje území pro období 2014 – 2020 v obcích: Bouzov, Červenka, Dubčany, Haňovice, Horka nad Moravou, Cholína, Křelov, Liboš, Litovel, Luká, Měrotín, Mladeč, Náklo, Pňovice, Příkazy, Skrbeň, Střeň, Strukov, Vilémov. Ve třech obcích se nakonec tato projednání nekonala a jednalo se o Bílou Lhotu, Slavětín a Štěpánov. Konkrétní přehled termínů konání veřejných projednání a složení účastníků je uvedeno v Příloze 7.

Při setkáních se vedla prezenční listina a proběhlo rozdělení účastníků do 4 skupin a to nestátní neziskové organizace, podnikatelé, veřejnost a zástupci obcí. Z každého projednání se provedl i zápis, který informuje především o projektových záměrech, které navrhovaly zúčastněné osoby. Cílem tedy bylo získat přehled o požadavcích a potřebách dané obce.

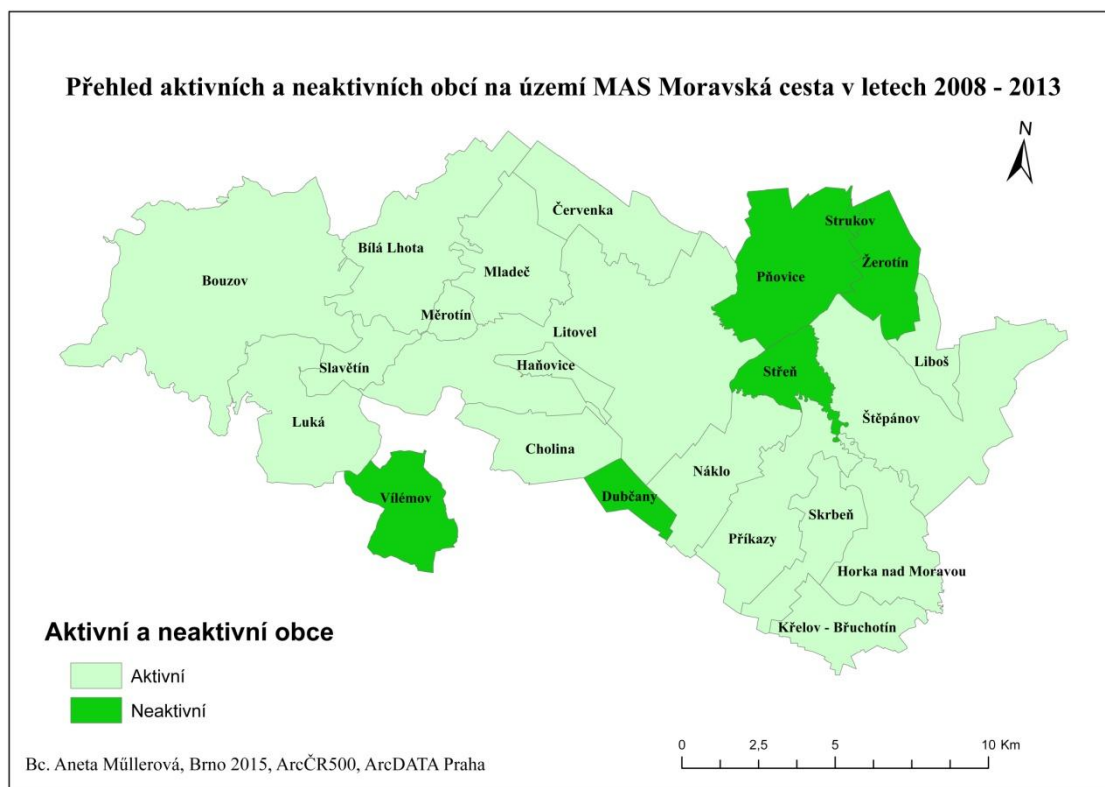
Se zjištěnými poznatky jsem pracovala v rámci zpracovávání ISRÚ, do které jsem byla zapojena během své diplomové praxe a pak následně již jako externí spolupracovník MAS Moravská cesta a nyní jako stálý pracovník. Proto jsem mohla níže naplánovaná opatření navrhnout v souladu s přáním a potřebami daných obcí a napojit je na vytvořené priority v rámci ISRÚ 2014 – 2020 také v návaznosti na uskutečněná veřejná projednání.

Obr. 23 Složení účastníků veřejných projednání konaných v jednotlivých členských obcích MAS Moravská cesta (Zdroj: vlastní zpracování)

Celkově se veřejných projednání zúčastnilo 199 subjektů. Nejvyššího zastoupení na veřejných projednáních dosáhly nestátní neziskové organizace, jejich počet byl celkem 75. Nejvíce se NNO objevovaly v obcích Křelov (12), Náklo (15) a Příkazy (10). Na celkovém počtu účastníků se NNO podílí 38 %. Druhé nejvyšší zastoupení patří veřejnosti, která dosáhla hodnoty 54 účastníků. Mezi obce s nejvyšším počtem účastníků z řad veřejnosti patří Haňovice (9), Příkazy (7) a Skrbeň (11). Procentuální zastoupení veřejnosti je tedy 27 %. Třetí místo zauímají zástupci obcí, jejichž celkový počet dosahuje 47, což je o něco méně, než u veřejnosti, a proto tvoří 24 % z celkového počtu zúčastněných. V každé obci, kde se veřejné projednání konalo, byl přítomen alespoň jeden zástupce dané obce, nejvíce se jich objevilo v Dubčanech (4), Příkazích (6) a Strukově (6). Poslední zúčastněnou skupinou a zároveň nejméně zastoupenou jsou podnikatelé. Jejich celkový počet dosáhl 23, což činí pouhý 11% podíl na celkovém počtu zúčastněných. Největší zájem projeví podnikatelé v Bouzově, kde se jich zúčastnilo 6.

Účast v jednotlivých obcích byla rozdílná. Největším zájem se projevil v obci Příkazy, kde se účast vyšplhala na 25. Mezi další obce, které dosáhly poměrně vysoké účasti, se řadí Bouzov, Haňovice, Horka nad Moravou, Křelov, Luká, Náklo a Skrbeň (v těchto obcích byla účast vyšší jak 10).

Obr. 24 Přehled aktivních a neaktivních obcí na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)

Obce, které jsou na Obr. 23 zobrazeny, jako neaktivní získaly tento status z důvodu toho, že nerealizovali žádný projekt, konkrétně se jedná o obec Strukov nebo realizovaly maximálně dva projekty. Jejich celkový počet činí 6⁷. Je nutné upozornit, že obec Vilémov je neaktivní z důvodu získání členství v MAS roku 2013, ale až po poslední výzvě, která v témže roce proběhla. Hlavní důvody neaktivity těchto obcí vychází z jejich velmi malé územní působnosti a konkrétně v obcích Dubčany a Strukov působí neuvolnění starostové, kteří se do spolupráce s MAS nesnažili zapojit. Proto byly tyto obce vybrané k návrhu opatření, které by zlepšily jejich situaci a aby se upozornilo na to, že by jim v následujícím programovém období měla být věnována větší pozornost.

⁷ Obec Žerotín není v návrhové části uvažována z důvodu jejího vystoupení z MAS v roce 2013

7.1 Návrh projektových záměrů pro neaktivní obce

Z veřejných projednání v těchto obcích vzešly projektové záměry, které by každá obec chtěla v následujících letech realizovat a stála by o získání spoluúčasti ze strany MAS na financování těchto projektů. Projektové záměry byly napojeny na priority a specifické cíle, které jsou nyní předběžně stanoveny v SCLLD pro rok 2014 – 2020. Detailní informace o projektových záměrech v jednotlivých obcích jsou zpracovány ve formě tabulek a vloženy do kapitoly Přílohy. Při zpracování návrhů, které by přispěly k rozvoji zmíněných obcí, bylo přihlíženo i ke stávajícím Plánům obnovy/rozvoje obce či Strategickým plánům rozvoje obce.

Obec Dubčany

Obec Dubčany celkem navrhuje 17 projektových záměrů, které by chtěla v následujícím období realizovat a jejich odhadovaný celkový rozpočet činí 19 170 000 Kč. Dle svého zaměření spadají projekty do Priorit 1,2 a 3. Oprávněným žadatelem, by ve všech případech byla obec.

Do Priority 1, která se zaměřuje na zlepšení občanské vybavenosti a infrastruktury se řadí celkem 7 projektů a za nejdůležitější považují výstavbu kulturního domu a cyklostezky. Kulturní dům v obci zcela chybí a brání tak pořádání kulturních či společenských akcí. Jeho výstavba by pomohla k rozvíjení vzájemných vztahů mezi obyvateli a možnosti přilákání i jiných návštěvníků, než z řad obyvatelstva a zvýšení tak povědomí o obci. V Dubčanech je vedena pouze jedna cyklotrasa, ovšem bylo by dobré ji napojit i na jiné cyklotrasy v regionu a nabídnout turistům novou oblast k návštěvě. Cyklostezka zde zcela chybí, a proto je mezi návrhy ze strany přítomných na veřejném projednání. Ještě není přesně vymezeno, kde by měla vést, jelikož nejsou vyřešeny pozemkové vztahy, ale z mého pohledu by bylo dobré ji napojit na stávající cyklostezku v Unčovicích, která vede až do města Litovel. Přínos by byl nejen v oblasti rozvoje cestovního ruchu na území obce, ale i pro samotné obyvatele, kteří cestují do města Litovel za zaměstnáním. Ostatní projekty v této prioritě jsou zaměřeny přímo na zlepšení a zkvalitnění života v obci pro samotné obyvatele (př. rekonstrukce silnice,

modernizace úpravny pitné vody, modernizace ČOV, výstavba fotbalového hřiště). Tyto zmíněné projekty by mohly obci pomoci i z hlediska přilákání mladých rodin s dětmi.

Velká část projektů (celkem 9 z celkového počtu) se řadí do oblasti péče o životní prostředí (Priorita 3). Obec se chce zaměřit na problematiku odpadového hospodářství s cílem rozšířit místa pro tříděný odpad a s tím spojený nákup nádob (popelnice, tašky, kompostéry na biologicky rozložitelný odpad). Současně by mělo dojít ke zrušení skládky, která se v obci nachází (je to jeden z projektových záměrů). Na oblast odpadového hospodářství by se měly zaměřit i další obce na území MAS, jelikož v nejbližších letech ukončí svůj provoz všechny skládky komunálního odpadu a již teď se zvyšuje poplatek za odvoz odpadu v jednotlivých obcích, proto by bylo dobré postupně nacházet jiné alternativy zpracování odpadu. Bylo by vhodné realizovat i projekty zaměřené na obnovu zeleně v obci, jelikož v předchozím programovém období se obec vůbec nevěnovala rekonstrukci veřejných prostranství, takže nyní by se na tuto oblast měla také zaměřit a zlepšit tak vzhled svého území.

Jak již bylo zmíněno v obci Dubčany působí neuvolněný starosta, takže komunikace nebyla snadná z důvodu jeho absence v úřadu, jelikož vykonává vedle této funkce i jinou profesi. Ale na základě veřejného projednání, kde se ze strany obce zúčastnili celkem čtyři zástupci, což byl jeden z vyšších počtů ze všech obcí, se dá předpokládat, že obec se v tomto období zapojuje zcela jiným způsobem, než doposud.

Obec Pňovice

Pro území obce Pňovice je navrženo celkem pět projektů a jejich prozatímní celkový rozpočet činí 2 240 000 Kč. Ve srovnání s ostatními neaktivními obcemi je návrhů pro rozvoj obce celkem nízký počet. Lze konstatovat, že ze strany obyvatel, obce i podnikatelů není vysoký zájem o realizaci projektů v dalším programovém období. Přesto by obec ráda rekonstruovala místní komunikaci, která je nyní opravdu ve špatném stavu, dále by ráda vybuodovala hřiště s umělým povrchem. Tento záměr by byl opravdu vhodný, jelikož se nyní v obci realizuje projekt pro výstavbu rodinných domů a s tím spojený příchod rodin s dětmi, které určitě budou chtít využívat sportovní hřiště k trávení volného času. Zmíněné projekty by byly realizovány v rámci Priority 1. Pro

obec Pňovice bych navrhla i realizaci kulturního domu či zařízení, kde by se mohly konat nejen společenské akce, ale například i setkání spolků, která v obci působí a jejich počet není nízký. Nyní se využívá malého kulturního sálu ve staré škole, ale jeho kapacita a zastaralé prostředí není dostatečně vhodné.

O možné projekty, které by se realizovaly v rámci Priority 5 (podpora malého a středního podnikání), projevil zájem soukromý podnikatel věnující se prodeji štěpky na topení. Zatím, ale není členem MAS Moravská cesta, takže byl zařazen jako účastník z řady veřejnosti.

Závěrem lze konstatovat, že ze strany obce i NNO a obyvatel není zaznamenána aktivní snaha pro spolupráci ani v následujícím období, proto nastává otázka, zda má pro obec smysl zůstat členem MAS.

Obec Strukov

V úvodu je nutné zmínit, že obec Strukov je z hlediska počtu obyvatel nejmenší ze všech členských obcí a nevyskytuje se zde žádná NNO. Dalším faktorem je neuvolněný starosta, což také přináší komplikace při jednáních a komunikaci.

V obci Strukov je obdobná situace jako v předešlé obci Pňovice, čili malá účast na projednáních. I přesto zde byly navrženy ze strany obce celkem čtyři projekty s rozpočtem 23 900 000 Kč. Částka je vysoká z důvodu projektu na vybudování kořenové kanalizace v obci v hodnotě 23 000 000 Kč. Mezi další projekty se řadí rekonstrukce obecního úřadu a výstavba chodníku. Všechny zmíněné projekty se zaměřují především na zkvalitnění života v obci a vytvoření lepšího prostředí pro život. Jelikož nyní zde žije především obyvatelstvo starší, odpovídá tomu i index stáří, bylo by vhodné zauvažovat, jak do obce přilákat i mladší rodiny s dětmi.

O jiných možných projektech se v této situaci ani uvažovat nedá, jelikož obec nedisponuje například významnými kulturními památkami, které by pomohly rozvíjet cestovních ruch. Přesto by obec mohla využít dotační prostředky na modernizaci fotbalového, dětského či volejbalového hřiště, které jsou zastaralé a jejich zrekonstruování by mohlo pomoci v konání většího počtu sportovních akcí. Nyní se zde

každoročně koná pouze jeden fotbalový turnaj. Základní služby v obci jsou tvořeny malou prodejnou potravin a knihovnou. Většina obyvatel však dojíždí do obce Pňovice, která disponuje i poštou nebo rovnou do města Uničov, které je pro obyvatele Strukova centrálním sídlem.

Obec Střeň

Jak již bylo zmíněno, v obci Střeň byly minulé programové období realizovány pouze dva projekty a to na zbudování dětského hřiště a oprava pomníku „Obětem světových válek“, ve kterém by se měla realizovat za spolupráce MAS ještě jeho druhá fáze. Projektových záměrů bylo ze strany zúčastněných navrženo celkem 31, což je opravdu vysoká hodnota ve srovnání s ostatními neaktivními obcemi. Předběžný odhad rozpočtu činí 35 800 000 Kč.

Většina projektů, která by měla být realizována v následujícím období, spadá do Priority 1 a mezi nejdůležitější lze zařadit rekonstrukci celého správně kulturního areálu, který se nachází u kulturního domu. Vybudováno by mělo být hřiště pro míčové hry (volejbal, nohejbal, tenis), jehož prostřednictvím by bylo v obci zajištěno zázemí pro konání různých sportovních turnajů. Rekonstrukci potřebuje i samotný kulturní dům z hlediska zateplení, opravy střechy, vytvoření technického zázemí a přestavba WC. Tento projekt by přispěl k rozvoji sportovních aktivit v obci nejen pro děti, ale i dospělé. Dále by obec uvítala rekonstrukci veřejného osvětlení a vybudování chodníku u hlavního dopravního průjezdu obcí. Přispělo by to k bezpečnosti, jak obyvatel, tak dětí, kteří touto cestou chodí každodenně do školy.

Obec by se měla zaměřit i na rozvoj cestovního ruchu, jelikož se nachází v bezprostřední blízkosti CHKO Litovelské Pomoraví. Měla by se snažit rozšířit a zkvalitnit stávající cyklotrasy, které vedou obcí a vytvořit odpočívadla, která by byla doplněná o informační tabule, které by poskytovaly základní informaci o obci i o CHKO. V rámci Priority 6 by mohla být zrealizována například ubytovna pro návštěvníky a turisty, které obec navštíví. Mohly by tak v obci strávit více času, než aby jen jejím územím projely. Pokud se chce obec zaměřit na cestovní ruch, musí proto vytvořit vhodné podmínky.

V obci působí i SDH Střeň, který v minulém období neprojevil zájem o poskytnutí dotačních prostředků na vylepšení svého zázemí, proto by nyní této možnosti chtěl využít a získat příspěvek na opravu zbrojnice a zajištění technického vybavení a také na opravu zásahového vozidla. Z dalších NNO by Klub seniorů rád realizoval výstavbu cyklostezky a také pokračoval ve vylepšení dětského hřiště v obci spolu se SRPŠ. Zapojila by se i TJ Střeň zaměřená na pořádání fotbalových a nohejbalových turnajů, která by potřebovala zrekonstruovat šatny pro hráče a lávky pro hostující.

Priorita 3 (Péče o životní prostředí) by z pohledu obce byla využita k rozšíření míst na tříděný odpad a zajištění nových nádob na tento odpad. Také by mělo být prostředí obce zlepšeno díky výsadbě zeleně na návsi, školních zahradách, u sportovních zařízení. Z hlediska energetických úspor by měly být vyměněny kotle na tuhá paliva za čistší technologie a při rekonstrukci veřejného osvětlení by měly být použity energeticky úsporné žárovky. V této souvislosti by na veřejných budovách mohly být vybudovány solární elektrárny.

V novém programovém období se rýsuje zcela nová spolupráce s obcí Střeň, která má opravdu mnoho možností a návrhů, jak by chtěla svoje území zlepšit a zkvalitnit, především pro svoje obyvatele. Ze všech zmíněných projektových záměrů se jeví jako důležité především projekty zaměřující se na občanskou vybavenost a také na úspory energie.

Obec Vilémov

Jak již bylo zmíněno, obec Vilémov neměla v předchozím období možnost žádat o dotaci z důvodu jejího přijetí až po vyhlášení poslední výzvy v roce 2013. Proto by se v následujícím období měla plně zapojit do možnosti spolupráce s MAS a zrealizovat projekty, které by přispěly ke zlepšení situace v obci.

Celkově z veřejného projednání vzešlo 11 projektů s odhadovaným rozpočtem 8 280 000 Kč. Opět se jedná o projekty spadající především do oblasti občanské vybavenosti, a poté životního prostředí. Pro obec by byla vhodná rekonstrukce/oprava místní komunikace, která je ve špatném stavu, dále je nutná rekonstrukce veřejného osvětlení za použití energeticky úspornějších žárovek. Sokolovna, která se v obci nachází, a jedná

se o jediné kryté sportoviště, by také potřebovala zrekonstruovat. V obci byl vznesen také požadavek k získání příspěvků na každoroční adventní koncerty a další akce. Zde by v případě zájmu mohly být konány i tzv. farmářské trhy, na kterém by byly nabízeny výrobky s udělenou značkou Haná regionální produkt.

V oblasti životního prostředí by měla být také řešena problematika odpadového hospodářství, konkrétně rozšířit místa pro tříděný odpad. Obec by měla obnovit i zeleň na návsi a je uvažováno i o vytvoření biokoridorů na jejím území.

Objevil se zde i námět k propagaci propojení cyklotras a pamětihodností, které se na území obce nacházejí, a veřejnost o nich není dostatečně informována.

7.2 Návrh opatření pro celé území MAS Moravská cesta

Zlepšení komunikace a informovanosti ze strany MAS k obcím

Základní podmínkou pro budoucí spolupráci mezi MAS Moravská cesta a obcemi je komunikace. Proto by bylo vhodné například na konajících se Valné hromadě informovat přítomné o následujících postupech a možnostech v oblasti poskytování dotačních prostředků, o aktuálním dění kolem nového programového období a popřípadě přímo adresovat budoucí žadatele na konkrétní osobu, která jim bude poskytovat základní informace a bude přítomna v kanceláři MAS. Již nyní funguje informování prostřednictvím emailu o aktuálních, průběžných a očekávaných výzvách Olomouckého kraje, dle grantového kalendáře a MAS v této souvislosti poskytuje poradenství a možnost pomoci při zpracování žádosti o dotaci.

Již dříve se objevily hlasy, že se k některým subjektům nedostala informace o vyhlášení výzvy, proto by bylo vhodné budoucí potenciální žadatele upozornit, že informování bude probíhat na základě emailu a v dostatečném předstihu, aby poté nedošlo k případným nesrovnalostem. Ovšem je nutné upozornit, že někteří nevěnují dostatečnou pozornost zasláným informacím, takže je možné se domluvit v případě nutnosti na telefonickém spojení. Dobrá komunikace na území MAS Moravská cesta by měla být základem pro jeho další rozvoj a vytváření dobré spolupráce s členskými subjekty.

Technická infrastruktura

Řada obcí upozornila na nedostatečnou technickou infrastrukturu v obcích. Bylo by vhodné se zaměřit na území, na kterých ještě pořád nefunguje ČOV jako například v obcích Slavětín a Skrbeň a tyto obce o ní zatím ani neuvažují. V ostatních případech, kde ČOV chybí, nyní probíhá její výstavba nebo se připravují potřebné podklady pro získání dotace ze strany Olomouckého kraje. V mnoho obcích je problém i s veřejným osvětlením, které je nutné opravit a nejlépe využít úspornějších žárovek a přispět, tak k ochraně životního prostředí. Špatná situace je i v oblasti vodovodů či úpraven pitné vody, které je nutné také v obcích zřídit. Ovšem dotace bude v těchto oblastech poskytována nejspíš ze strany Olomouckého kraje.

Doprava

Na celém území MAS je problém se špatným stavem komunikací nebo chybějících chodníků. Ovšem v novém programovém období se nauvažuje o podpoře těchto pozemních komunikací, takže nejspíše projekty zaměřené na tuto oblast podporovány nebudou přímo ze strany MAS.

Vybavenost obcí a služby

V předchozím programovém období bylo mnoho projektů realizováno právě v této oblasti, ale přesto se neustále objevují náměty na zlepšení občanské vybavenosti a služeb v jednotlivých obcích. Převažuje nutnost opravy stávajících kulturních domů, které pro obce plní funkci základního místa pro realizaci společenských i jinak zaměřených akcí a mnohdy je to místo pro setkávání spolků, které se na území obcí nachází. Často z jejich strany je realizována řada akcí pro veřejnost. V obcích stále chybí dětská hřiště, která by mohla navštěvovat maminky s dětmi a vytvoření prostředí, kde by děti mohly trávit volný čas. S tím souvisí i nedostatečné zázemí Sokoloven či sportovišť, které nejsou v dobrém stavu a nutně potřebují také rekonstrukci. V následujícím programovém období se však zatím nerýsuje podpora projektů věnující se této oblasti, takže potřeby projevené ze strany místních aktérů nebudou nejspíše v následujícím programovém období naplněny.

Životní prostředí

Oblast životního prostředí bude nově využívána i ze strany jednotlivých MAS. Konkrétně nyní mají MAS možnost získat finance na výsadbu dřevin na nelesní půdě a omezování výskytu invazních druhů (křídlatka a bolševník). Po uvážení, MAS Moravská cesta nejspíš nevyužije těchto dvou možností, jelikož tuto problematiku řeší správa CHKO Litovelské Pomoraví a ta prozatím neprojevila zájem o spolupráci. Výsadba dřevin může být realizována pouze v extravilánu obce takže, není možnost podpořit projekty zaměřené na obnovu zeleně v obcích prostřednictvím tohoto opatření.

Ovšem předpokládá se, že budou určité realizovány individuální projekty ze strany MAS. Především by se chtěla zaměřit na problematiku odpadového hospodářství. Z projektových záměrů obcí vyplynulo, že z jejich strany je zájem o tříděný odpad a rušení skládek a dále také budování biocenter a biokoridorů.

Cestovní ruch

Cestovní ruch je na území MAS Moravská cesta založen především na cykloturistice a kulturních památkách, kterých se zde nachází celá řada. Území by mělo těžit i z přítomnosti CHKO Litovelské Pomoraví, které nabízí řadu přírodních krás a míst k návštěvě. Proto by se mělo pokračovat v mapování nových cyklotras a výstavbě cyklostezek. Příležitostí je napojení na cyklostezku s názvem Moravská stezka, která vznikla, jako součást produktu Česko jede. Trasa propojuje Jeseníky a jižní Moravu. Ovšem zatím je v území na některých místech nedostatečné zajištění stravovacích a ubytovacích služeb, které v rozvoji cestovního ruchu mohou bránit, jelikož v tomto případě jsou obce pro návštěvníky pouze průjezdním místem, bez toho aby se zde zdrželi déle. V novém programovém období by cyklostezky měly být podporovány a také se bude moci samotná MAS realizovat v IROP v oblasti posílení ochrany a rozvoje kulturního a přírodního dědictví. Rozvíjet by se na území měla i propagace a rozšiřování povědomí o území.

Vzdělávání a sociální služby

Sociální služby budou v novém programovém období podporovány a s ohledem na demografickou situaci v území, kdy se zvyšuje počet starších osob ve věku 65 a více let a souběžně se zvyšuje i index stáří, bude potřeba v následujících letech řešit problematiku dostupnosti sociálních služeb. Již nyní se vyskytuje problém s kapacitou domů určených pro osoby v důchodovém věku a dlouhá čekací doba na volné místo. Tato oblast bude podporována také z IROP konkrétně se bude jednat o zvyšování kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi a vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání.

8 Diskuse

Cílem práce bylo zhodnocení efektivity přerozdělování a čerpání finančních podpor v členských obcích MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 v rámci Programu rozvoje venkova, konkrétně osy IV LEADER a vyhodnocení přínosu MAS jako nástroje pro rozvoj venkovských oblastí. Na základě vlastního šetření nebyla nalezena žádná ucelená obecná metoda, která by hodnotila efektivitu či přínos MAS v rozvoji venkova. Ani zahraniční zdroje neuvádějí obecnou metodiku pro hodnocení efektivity finanční podpory v rámci metody LEADER. Proto byla vytvořena vlastní metoda, která se opírala o realizované projekty a rozdělení finanční podpory v rámci jednotlivých členských obcí. Na základě dostupných dat bylo vybráno pět základních ukazatelů, jejichž vyhodnocením byl získán přehled doposud neaktivních území. Mezi tyto ukazatele patří:

- a) Celkový počet podpořených projektů
- b) Celkové přidělené dotace
- c) Celkové přidělené dotace v přepočtu na 1 obyvatele
- d) Podpořené projekty dle typu žadatele
- e) Podpořené projekty dle oblasti podpory

Výsledek zhodnocení území MAS na základě těchto ukazatelů je popsán výše. K určení neaktivních území bylo především použito ukazatele počet realizovaných projektů a celkové přidělené dotace daným obcím. Na tomto základě bylo vyhodnoceno šest obcí jako neaktivní. Jejich neaktivita vycházela především ze zjištění, že na jejich území působili neuvolnění starostové, kteří se tak z nedostatku času nezajímali o možnosti realizace projektů a získání možné finanční podpory. Samozřejmě, že pokud by někdo jiný, stanovil jiná kritéria hodnocení, mohl by dospět k jiným závěrům, proto zmíněné výsledky nemohou být brány jako jediné správné.

Jak již bylo zmíněno, prozatím neexistuje žádná ucelená metoda k vyhodnocení přínosů MAS jako nástroje podpory venkovských oblastí, přesto existují metody vycházející z ekonomicky zaměřených vědních disciplín nebo metody vytvořené k hodnocení přínosu mikroregionů.

Hodnocení přínosu MAS jako nástroje podpory rozvoje venkova se ve své diplomové práci věnovala i Dejmková (2013), která si vytvořila vlastní metodiku, v níž si nastavila obdobné ukazatele k hodnocení území, ale výsledky byly vztažené i k přítomným třem mikroregionům, které se na území nacházejí. Výstupem bylo zjištění, že neaktivnost obcí je z důvodu přítomnosti čtyř střediskových obcí. Ve své práci jsem přítomnost mikroregionů nezohlednila z důvodu malého vlivu na rozvoj obcí, jelikož jsou mikroregiony na území MAS Moravská cesta zaměřené především na oblast cestovního ruchu.

Jiný přístup využila Menšíková (2012), která na hodnocení dopadu činností MAS Boskovicko na členské obce využila ex-post evaluaci provedenou prostřednictvím metody CUA (analýza užitečnosti nákladů). Podkladem pro provedení této metody se stalo dotazníkové šetření. Metoda ovšem hodnotila užitečnost pouze pěti projektů, to znamená, že nebyla vztažená na celé území sledované MAS. V této práci nebyla zmíněná metoda využita, jelikož by hodnocení celého území na základě analýzy CUA bylo velmi časově náročné, a pokud by byly vybrány pouze některé projekty, nebyl by přínos působení MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 plně zhodnocen.

Vlivu čerpání dotačních prostředků na rozvoj území MAS Krumlovsko - Jevišovicko se věnoval Krška (2015), který ve své práci využil vybranou sadu indikátorů, kterou stanovili Třebický a Hřebík (2007). Následně provedl statistickou metodu kompozitního indikátoru. Metoda se vztahuje pouze na objem finančních prostředků plynoucích do jednotlivých obcí a je založena na předpokladu, že obce čerpající vyšší dotační prostředky vykazují zároveň i vyšší rozvoj území. Metodika nebyla v práci využita z důvodu jejího zaměření pouze na výši přidělených finančních prostředků obcím. Ne vždy nákladnější realizovaný projekt přinese území vyšší rozvoj, jelikož i projekty s nižší finanční nákladností mohou být pro obyvatele větším přínosem.

V novém programovém období 2014 – 2020 se místním akčním skupinám otevírá možnost čerpání finančních prostředků nejenom z Programu rozvoje venkova, ale i z Integrovaného regionálního operačního programu, OP Zaměstnanost a OP Životního prostředí. V těchto zmíněných oblastech budou jednotlivé MAS přímo podpořeny a mají

možnost navázat nové partnerské vztahy a rozvíjet spolupráci i s dalšími subjekty působícími v území, například se Správou CHKO Litovelské Pomoraví. Dále budou MAS působit i v OP Výzkum, vývoj a vzdělávání a OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost jako poradní orgány disponující detailními znalostmi místních podmínek a vyvinutou spoluprací s místními aktéry. Budou využity i jako informátoři v poskytování informací o specifických problémech, které se na území vyskytují.

9 Závěr

Práce analyzuje přínos MAS Moravská cesta jako hlavního aktéra v oblasti rozvoje venkova na základě realizovaných projektů v území. Jak již bylo zmíněno, MAS funguje na principu metody LEADER, která je založena na přístupu „bottom up“ tedy využívání místních znalostí, dovedností a zkušeností zástupců obcí, podnikatelů působících v území a neziskových nevládních organizací. Lze konstatovat, že použití této metody se jeví jako vhodný prostředek napomáhající k rozvoji venkovských oblastí, jak z hlediska celkového počtu realizovaných projektů na území MAS Moravská cesta, tak i rozvíjení a navázání spolupráce mezi zmíněnými subjekty.

Ve sledovaném období 2008 – 2013 bylo vypsáno celkem 10 výzev a přijato 140 žádostí o dotaci, z nichž uspělo a následně bylo realizováno celkem 98 projektů. Úspěšnost žadatelů byla v tomto případě 70 %. Z hlediska alokace finančních prostředků se poskytnutá dotace ze strany MAS na úspěšné projekty vyšplhala na celkovou hodnotu 38 033 273 Kč. MAS Moravská cesta z tohoto pohledu patří k velmi úspěšným ve srovnání s ostatními místními akčními skupinami působícími v rámci Olomouckého kraje. Z hlediska typu žadatele patří mezi nejúspěšnější žadatele obce a NNO.

Převážná část realizovaných projektů (celkem 73 %) probíhala v rámci fichí 1 a 2, které byly zaměřeny na zlepšení kvality života v obcích. Zde by měl být rozvoj obcí chápán v budoucím kontextu, jelikož jejich zatraktivnění může přispět k budoucímu příchodu nových obyvatel, kteří mohou navýšit dosavadní celkový počet obyvatel a mohou přispět i k omlazení obcí. O projekty věnující se oblasti cestovního ruchu a podpory podnikání nebyl až tak vysoký zájem. Z územního hlediska patří mezi velmi aktivní obce Bílá Lhota, Křelov – Břuchotín, Litovel a Luká. Současně bylo do těchto obcí alokováno nejvíce finančních prostředků.

Na základě analýzy celkového počtu realizovaných projektů v rámci jednotlivých obcí bylo celkem identifikováno šest neaktivních obcí, jejichž počet projektů činil pouze v rozmezí 0 – 2. Jejich neaktivnost vychází z důvodu působení nevolněných starostů a nízké komunikaci s MAS. Většina obcí by se do budoucna ráda zaměřila na oblast

zlepšení občanské vybavenosti a infrastruktury, zlepšení životního prostředí (především zaměření na problematiku odpadového hospodářství) a rozvoj cestovního ruchu. Na závěr byla navržena souhrnná opatření pro celé území MAS Moravská cesta. Konkrétně bylo navrženo, které oblasti by měly být v následujících letech podpořeny v souvislosti s návrhy jednotlivých subjektů působících v daných obcích.

Závěrem lze konstatovat, že MAS Moravská cesta přispěla v mnoha ohledech k rozvoji svého území v důsledku realizace vysokého počtu projektů zároveň se zapojením místních aktérů a vytvořila vhodné prostředí pro spolupráci v budoucím období. Tento fakt je podložen i hodnocením ze strany MZe, kde MAS Moravská cesta patří mezi nejlépe fungující MAS na našem území a lze ji zařadit mezi příklady dobré praxe.

Výstupy práce budou využity ze strany MAS Moravská cesta pro zhodnocení předešlého programového období, a také budou některé poznatky převedeny do připravované ISRÚ 2014 – 2020.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

ALBU, Ruxandra – Gabriela a Iona – Bianca CHITU.: *Local Action Groups (LAGs) – An important Instrument in ensuring the sustainable development of rural areas in Romania*. Bulletin of the Transilvania University in Brasov, 2014, roč. 7, č. 2. s. 97. Brasov: Transilvania University. ISSN 2065-2194.

BINEK, Jan a kol.: *Venkovský prostor a jeho oživení*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Georgetown, 2007. 140 s. ISBN 80-251-19-5.

BINEK, Jan a kol.: *Rozvojové možnosti obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010. 52 s. ISBN 978-80-87147-29-0.

BINEK, Jan a kol.: *Synergie ve venkovském prostoru*. 1. vyd. Brno: GaREP, spol s. r. o., 2011. 64 s. ISBN 978-80-904308-6-0.

BINEK, Jan a Hana SVOBODOVÁ.: *Rozvoj venkova a rozvoj regionů: Společná zemědělská politika a regionální politika na jednom hřišti*. Regionální studia, 2009, č. 1. s. 13. Praha: Vysoká škola ekonomická. ISSN 1803-1471.

BLAŽEK, Jan a David UHLÍŘ.: *Teorie regionálního rozvoje: nástin – kritika - klasifikace*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.

EUROPEAN COMMISSION.: *EU Rural development policy 2007 – 2013*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 23 s. ISBN 978-92-79-07499-8.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK.: *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 180 s. ISBN 978-80-7179-939-9.

HOLEČEK, Jan a kol.: *Obce a její rozvoj v širších souvislostech*. 1. vyd. Brno: GaREP Publishing, 2009. 74 s. ISBN 978-80-904308-2-2.

HŘEBÍK, Štěpán a Viktor TŘEBICKÝ.: *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce: (Zrcadlo místní udržitelnosti)*. Praha: EnviConsult, s. r. o., 2007. 48 s. ISBN 978-80-239-8594-8.

KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a Zuzana Khendriche TRHLÍNOVÁ.: *Region a regionální vědy (Vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

KOLEKTIV AUTORŮ.: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

LOPOLITO, Antonio a Gianluca NARDONE a Roberta SISTO.: *Towards a comprehensive evaluation of Local Action Groups in LEADER programmes*. New Medit, 2011, roč. 10, č. 1. s. 43-49. Italy: Istituto Agronomico Mediterraneo - Bari. ISSN 1594-5685.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *LEADER – budoucnost venkova 2009*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2009. 32 s. ISBN 978-80-7084-856-2.

MOSORA, Liviu – Cosmin a Mihaela – Hrisanta MOSORA.: *The Importance of Local Action Groups in the Romanian European Integration Process: an Empirical Study*. Informatica Economica Journal, 2012, roč. 16, č. 4. s. 44. Romania: INFOREC Publishing House. ISSN 1453-1305.

NOVÁK, Josef a kol.: *Indikátory místní udržitelnosti v ČR: (Zrcadlo místní udržitelnosti): Zkušenosti a praxe TIMUR*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., 2010. 36 s. ISBN 978-80-904490-5-3.

OECD.: *OECD Rural policy Reviews: Finland 2008*. OECD Publishing, 2008. 298 s. ISBN 978-92-64-04194-3.

OECD.: *OECD Rural policy Reviews: Spain 2009*. OECD Publishing, 2009. 298 s. ISBN 978-92-64-06006-7.

PÉREZ, Esparcia Javier.: *The LEADER Programme and the Rise of Rural Development in Spain*. Sociologie Ruralis. 2000, roč. 40, č. 2, s. 200 – 2007. ISSN 1467-9523.

PĚLUCHA, Martin a kol.: *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU*. 1. vyd. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o. p. s., 2006. 162 s. ISBN 80-86684-42-3.

POSTRÁNECKÝ, Josef.: *Regionální politika a regionální rozvoj v České Republice*. Urbanismus a územní rozvoj. 2010, roč. 13, č. 5, s. 12. ISSN 1212-0855.

WALLS, Heli.: *Finnish Local Action Group work – experiences from th field. Finnish Journal of Rural Research and Policy*, 2009, roč. 17, č. 2, s. 103. ISSN 1237-413X.

WOKOUN, René a kol.: *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

ŽÍTEK Vladimír a Viktorie KLÍMOVÁ.: *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 107 s. ISBN 978-80-210-4761-7.

Elektronické zdroje

AILENEI, Dorel.: *Local Action Groups – a possible solution to the rural problem of Romania* [online]. Vídeň: European Regional Science Association, 2011. [cit. 2015-03-12]. Dostupný z: <http://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa11/e110830aFinal01136.pdf>

BARREIRO, Fernando.: *LD in Spain: A Myriad of Initiatives and Innovations Confronted by New Challenges* [online]. The Local Development Network, 2012. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.ldnet.eu/LD+in+Spain>

ČEPELKA, Oldřich.: *Analýza střednědobých hodnocení strategických plánů LEADER* [online]. Liberec: Tima Liberec, 2012. [cit. 2015-03-12]. Dostupný z: http://www.tima-liberec.cz/images/dokumenty/Anal%C3%BDza_st%C5%99edn%C4%9Bdob%C3%BDch_hodnocen%C3%AD_SPL_2012.pdf

ČEPELKA, Oldřich.: *Iniciativa Evropské Unie LEADER pro rozvoj venkova* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2001. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://leader.tima-liberec.cz/dalsi-sluzby-a-informace/publikace--prezentace-a-dokumenty/default.aspx>

JORDÁN, Hynek.: *Ministerstvo zemědělství získá v příštích sedmi letech v rámci Programu rozvoje venkova 84 miliard korun* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_ceske-zemedelstvi-ziska-v-pristich-sedmi.html

KROCHOVÁ, Zuzana.: *Realizace osy IV LEADER v Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013* [online]. Praha: Triada, spol. s. r. o., 2009. [cit. 2015-02-22]. Dostupný z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6360774>

MATOUŠKOVÁ, Kamila.: *Nová typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 podle Evropské komise* [online]. Praha: Triada, spol. s. r. o., 2011. [cit. 2015-02-13]. Dostupný z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6485296>

MARQUARDT, Doris a MOLLERS Judith.: *Evaluating the implementation process of LEADER in Romania* [online]. Ljubljana: 118th Seminar., 2010. [cit. 2015-03-12]. Dostupný z: http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/94734/2/Marquardt+and+Moellers_118_EAAE_2010_revised.pdf

MÁTL, Ondřej a Eva SRNOVÁ.: *Budoucnost venkova v České republice: Analýza potřeb obcí po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky a společné zemědělské politiky* [online]. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2012. [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/tiskovy-servis/publikace/default.aspx>

METODICKÁ PODPORA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE.: *Základní legislativy regionální politiky v ČR* [online]. Brno: GaREP, spol. s.r.o. [cit. 2015-02-12]. Dostupný z: <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/zakladni-legislativa-regionální-politiky-v-cr.html>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *Hodnocení Místních akčních skupin 2012* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/aktuality/hodnoceni-mistnich-akcni-skupin-2012.html>

NSMAS.: *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky* [online]. Hanušovice: Národní síť MAS, 2012 [cit. 2015-02-22]. Dostupný z: <http://nsmascz.cz/content/uploads/2012/07/Komunitn%C4%9B-veden%C3%BD-m%C3%ADstn%C3%AD-rozvoj-v-praxi-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky-verze-%C3%BA-nor-2012.pdf>

NUNVÁŘOVÁ, Svatava.: *Local Action Groups – Entities of Rural Development* [online]. Brno: Mendel University, 2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupný z: http://mnet.mendelu.cz/mendelnet2014/mnet_2014_full.pdf

PAVLÍKOVÁ, Gabriela.: *Program LEADER ČR – nástroj pro rozvoj venkova* [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita (Katedra humanitních věd – sociologická laboratoř), 2007. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/DC006_LEADER_CR.pdf

STÁTNI ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČÍ FOND.: *Co je SZIF* [online]. 2013. [cit. 2015-02-17]. Dostupný z: <http://www.szif.cz/cs/o-nas/co-je-szif>

VAN DEPOELA, Laurent and Ertugal EBRU.: *Local development strategies in the EU. The case of LEADER in rural development* [online] . Chandigarh (India): National seminar on functioning of local selfgovernment institutions in Punjab and EU countries (16-17 August 2006), 2006 [cit. 2015-03-11]. Dostupný z: http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-.pdf

VOSTA, Milan.: *Společná zemědělská politika EU a její aplikace v České republice* [online]. Současná Evropa. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010. [cit. 2015-02-17]. Dostupný z: <http://www.vse.cz/se/cislo.php?cislo=2&rocnik=2010>

Ostatní zdroje

DEJMKOVÁ, Michaela.: *Přínos MAS jako nástroje podpory rozvoje venkova na příkladu MAS Boskovicko PLUS, o. s.:* diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, 2013. 83 s. Vedoucí diplomové práce Jiří Schneider.

KRŠKA, David.: *Vliv čerpání dotačních prostředků na rozvoj regionu MAS Živé Pomezí Krumlovsko – Jevišovicko:* diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, 2015. 91 s. Vedoucí diplomové práce Radka Redlichová.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2006, 32 s. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/narodni-strategicky-plan-rozvoje-venkova.html>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *Program rozvoje venkova 2007 – 2013* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2010, 221 s. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/61102/prv_zmeny_cerven2010_web.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014, 404 s. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vlada-schvalila-program-rozvoje-venkova.html>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, 109 s. [cit. 2015-02-

11]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ.: *Výroční zpráva o implementaci Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 za rok 2013* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2013, 209 s. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/hodnoceni-a-monitoring/vyrocnizprava-za-rok-2013.html>

MENŠÍKOVÁ, Veronika.: *Financování MAS Boskovicko PLUS a hodnocení dopadu činnosti MAS na členské obce*: diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2012. 91 s. Vedoucí diplomové práce Michal Petrůj.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. prosince 2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005

Strategický plán LEADER [online]. Červenka: MAS Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví), 2007 [cit. 2015-02-25]. Dostupný z: <http://www.moravska-cesta.cz/dokumenty-spl/>

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

Seznam zkratek

MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
SZP	Státní zemědělská politika
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
SPZ	Společná zemědělská politika
EZOZF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
EK	Evropská komise
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
ES	Evropské společenství
MAS	Místní akční skupina
OP	Operační program
MZe	Ministerstvo zemědělství
NSMAS	Národní síť místních akčních skupin
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
MSP	Malé a střední podniky

HDP	Hrubý domácí produkt
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
ECI	Společné evropské indikátory
SPL	Strategický plán LEADER
CUA	Analýza užitečnosti nákladů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
ČOV	Čistírna odpadních vod
ISRÚ	Integrovaná strategie rozvoje území
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SRPŠ	Sdružení rodičů a přátel školy

Seznam obrázků

Obr. 1 Složení společné zemědělské politiky po reformních opatřeních (Zdroj: EU Rural development policy 2007 – 2013, vlastní zpracování)	20
Obr. 2 Programová hierarchie politiky rozvoje venkova pro období 2007 – 2013 (Zdroj: Pělucha a kol., 2006).....	22
Obr. 3 Sedm hlavních principů metody LEADER (Zdroj: MZe, 2009, vlastní zpracování).....	28
Obr. 4 Počet podpořených MAS v EU v letech 2007 – 2012 (Zdroj: European Network for Rural Development, vlastní zpracování).....	32
Obr. 5 Územní působnost MAS Moravská cesta (Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování)	41
Obr. 6 Podíl jednotlivých sektorů na celkovém počtu členů MAS (Zdroj: vlastní zpracování).....	42
Obr. 7 Land use území MAS Moravská cesta (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	43
Obr. 8 Vývoj počtu obyvatel na území MAS Moravská cesta (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	45
Obr. 9 Srovnání indexu stáří v roce 2008 a 2013 v členských obcích MAS (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	47
Obr. 10 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání n území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	49
Obr. 11 Vývoj počtu nezaměstnanosti v jednotlivých obcích na území MAS Moravské cesta (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	50
Obr. 12 Počet přijatých žádostí a schválených projektů ze strany MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)	53
Obr. 13 Výše přidělených dotací ze strany MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování).....	54
Obr. 14 Podíl realizovaných projektů dle typu žadatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)	55
Obr. 15 Celkové přidělené dotace dle typu žadatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování).....	56

Obr. 16 Podíl realizovaných projektů dle typu fiche v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování).....	58
Obr. 17 Celková přidělená dotace dle typu fiche v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování).....	59
Obr. 18 Přehled počtu podpořených projektů v obcích na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování).....	60
Obr. 19 Přehled celkových přidělených dotací obcím na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování).....	61
Obr. 20 Přehled přidělených dotací obcím v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)	63
Obr. 21 Přehled podpořených projektů na území MAS Moravská cesta dle sektorů v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování).....	65
Obr. 22 Přehled podpořených projektů na území MAS Moravská cesta dle daných oblastí podpory v letech 2008 – 2013 (Zdroj: MAS Moravská cesta, vlastní zpracování)	67
Obr. 23 Složení účastníků veřejných projednání konaných v jednotlivých členských obcích MAS Moravská cesta (Zdroj: vlastní zpracování)	70
Obr. 24 Přehled aktivních a neaktivních obcí na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013 (Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování)	71

Seznam tabulek

Tab. 1 Finanční alokace PRV na období 2007 – 2013 (v tis. EUR).....	25
Tab. 2 Cíl a opatření osy IV. LEADER.....	29
Tab. 3 Věková struktura obyvatelstva na území MAS Moravská cesta v letech 2008 - 2013	46
Tab. 4 Vývoj počtu podnikatelských subjektů na území MAS Moravská cesta	48
Tab. 5 Plánované a skutečné podíly přidělených finančních prostředků v rámci daných typů fichí v letech 2008 - 2013	59

Přílohy

Příloha 1: Poloha území MAS Moravská cesta v rámci Olomouckého kraje

Příloha 2: Mikroregiony zasahující na území MAS Moravská cesta

Příloha 3: Vývoj počtu obyvatel na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013

Příloha 4: Hustota zalidnění na území MAS Moravská v roce 2013

Příloha 5: Přehled podpořených projektů na území MAS Moravská cesta dle typu úspěšných žadatelů v letech 2008 – 2013

Příloha 6: Přehled finančních alokací v rámci jednotlivých fichí a výzev na území MAS Moravská cesta v letech 2008 – 2013

Příloha 7: Přehled účastníků veřejných projednání

Příloha 8: Přehled navrhovaných priorit a specifických cílů v rámci ISRÚ 2014 – 2020

Příloha 9: Přehled navrhovaných projektových záměrů v obci Dubčany

Příloha 10: Přehled navrhovaných projektových záměrů v obci Pňovice

Příloha 11: Přehled navrhovaných projektových záměrů v obci Strukov

Příloha 12: Přehled navrhovaných projektových záměrů v obci Střeň

Příloha 13: Přehled navrhovaných projektových záměrů v obci Vilémov

